

# Prikaz poslova špedicije u distribuciji robe proizvedene u trećoj zemlji

---

**Obradović, Anamarija**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2023**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Zagreb, Faculty of Transport and Traffic Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:119:669535>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-07-12**



*Repository / Repozitorij:*

[Faculty of Transport and Traffic Sciences -  
Institutional Repository](#)



Zagreb, 9. svibnja 2023.

Zavod: **Zavod za transportnu logistiku**  
Predmet: **Špedicija**

## ZAVRŠNI ZADATAK br. 7260

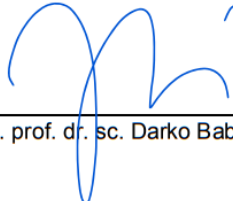
Pristupnik: **Anamarija Obradović (0135247214)**  
Studij: **Inteligentni transportni sustavi i logistika**  
Smjer: **Logistika**

Zadatak: **Prikaz poslova špedicije u distribuciji robe proizvedene u trećoj zemlji**

### Opis zadatka:

Međunarodni špediter predstavlja profesionalnu specijaliziranu osobu koja se bavi organizacijom, otpremom i dopremom robe. Posao špeditera uključuje organizaciju i provedbu prijevoza robe, zastupanje u carinskom postupku i sve poslove u vezi s tim, poput ispostavljanja prijevoznih isprava, ugovaranja transportnog osiguranja, itd. Distribucija robe proizvedene u trećoj zemlji je vrlo složen i zahtjevan posao u kojem značajnu ulogu ima špediter. Sukladno navedenom zadatak završnog rada je analizirati špediciju u cjelini, špeditersko poslovanje te posebno obratiti pažnju na špeditersko poslovanje kod distribucije robe proizvedene u trećoj zemlji te navedeno objasniti na temelju praktičnog primjera.

Mentor:



---

izv. prof. dr. sc. Darko Babić

Predsjednik povjerenstva za  
završni ispit:

---

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU  
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

Anamarija Obradović

**PRIKAZ POSLOVA ŠPEDICIJE U DISTRIBUCIJI ROBE  
PROIZVEDENE U TREĆOJ ZEMLJI**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu  
Fakultet prometnih znanosti

ZAVRŠNI RAD

**PRIKAZ POSLOVA ŠPEDICIJE U DISTRIBUCIJI ROBE  
PROIZVEDENE U TREĆOJ ZEMLJI**

**OUTLINE OF THE FREIGHT FORWARDING OPERATIONS IN  
DISTRIBUTION OF GOODS PRODUCED IN THE THIRD COUNTY**

Mentor: izv. prof. dr. sc. Darko Babić

Student: Anamarija Obradović, 0135247214

Zagreb, 2023.

## SAŽETAK

Međunarodni špediter osoba je od iznimne važnosti u vanjskotrgovinskom poslovanju zemalja u kojim djeluje, a jedan od njegovih ključnih zadataka jest organizacija dopreme robe iz inozemstva. Pri uvozu špediteri igraju ulogu posrednika između stranih dobavljača i domaćih konzumenata. U ovom završnom radu prikazani su osnovni poslovi špeditera i njegova uloga u dopremi roba iz treće zemlje.

KLJUČNE RIJEČI: špediter, doprema, distribucija, treće zemlje

## SUMMARY

The international freight forwarder is of utmost importance in foreign trade operations of the countries in which he operates and one of his key tasks is the organization of delivering goods from abroad. When importing, freight forwarders play a role of intermediaries between foreign suppliers and domestic consumers. This final paper presents the basic tasks of a freight forwarder and his role in the delivery of goods from a third country.

KEYWORDS: forwarder, delivery, distribution, third countries

# SADRŽAJ

1. UVOD .....	1
2. POSLOVI ŠPEDICIJE.....	2
2.1. Tarifno-konjuktivni poslovi.....	3
2.1.1. Istraživanje tržišta .....	4
2.1.2. Akvizicija.....	4
2.1.3. Ponude i ugovori.....	5
2.1.4. Stručni savjeti i informacije.....	5
2.1.5. Instradacija.....	6
2.1.6. Refakcije, stimulacije, agentske provizije.....	7
2.1.7. Reklamacije .....	7
2.2. Operativni poslovi.....	7
2.2.1. Dispozicija i pozicioniranje .....	9
2.2.2. Disponiranje.....	10
2.2.3. Zaključivanje teretnog prostora .....	11
2.2.4. Ugovaranje prijevoza i ispostavljanje prijevoznih isprava .....	14
2.2.5. Ugovaranje prekrcaja i skladištenje robe .....	15
2.2.6. Transportno osiguranje robe .....	16
2.2.7. Predaja robe na prijevoz i ukrcaj .....	17
2.2.8. Prihvat robe i iskrcaj .....	17
2.2.9. Angažiranje inspekcijskih službi .....	18
2.2.10. Zastupanje u carinskom procesu .....	20
2.2.11. Aviziranje.....	21
3. SPECIFIČNOSTI DOPREME ROBE IZ TREĆIH ZEMALJA .....	23
3.1 Trgovina EU sa trećim zemljama .....	23
3.2 Carina.....	24
4. ULOGA ŠPEDITERA U FIZIČKOJ DISTRIBUCIJI ROBE .....	28
5. PRIKAZ PRAKTIČNOG PRIMJERA DOPREME ROBE IZ TREĆE ZEMLJE .....	35
6. ZAKLJUČAK.....	41
POPIS LITERATURE.....	42
POPIS SLIKA .....	43
POPIS TABLICA.....	44

# 1. UVOD

Tema ovog rada je Prikaz poslova špedicije u distribuciji robe proizvedene u trećoj zemlji. Špediter je ključna osoba u koordinaciji transporta robe od krajnjeg proizvođača do krajnjeg korisnika. Njegova zadaća je pravilnim izborom prijevoznog sredstva, osiguranja te općenito brigom ostvariti krajnji cilj kojeg je nalogodavatelj odredio. Članice Europske unije usko su povezane u sektorima vanjske trgovine i špedicije. No, razvojem međunarodne trgovine, teretne usluge šire se i van granica Europske unije.

Cilj ovog rada je definirati poslove špedicije općenito te prikazati specifičnosti dopreme robe iz trećih zemalja i ulogu špeditera u tome.

Rad je podijeljen u šest cjelina i to:

1. Uvod
2. Poslovi špedicije
3. Specifičnosti dopreme robe iz trećih zemalja
4. Uloga špeditera u fizičkoj distribuciji robe
5. Prikaz praktičnog primjera dopreme robe iz treće zemlje
6. Zaključak

U drugom poglavlju nabrojani su i opisani glavni poslovi špedicije koji se dijele na tarifno-konjunkturane i operativne.

U trećem poglavlju prikazane su posebnosti špediterskog posla u dopremi robe iz trećih zemalja koja se promijenila ulaskom RH u EU te se svodi na carinu.

Četvrto poglavlje pobliže opisuje ulogu špeditera u fizičkoj distribuciji robe koja treba omogućiti nesmetano odvijanje robnih tokova.

U petom poglavlju, na primjeru uvoza iz Republike Srbije, dan je pregled poslova špedicije prilikom dopreme robe proizvedene u trećoj zemlji.

Rad završava zaključkom u kojem se navode spoznaje do kojih je došlo tijekom izrade rada.

## 2. POSLOVI ŠPEDICIJE

Potreba za špedicijom prvi puta se zabilježila u 13. stoljeću za vrijeme Mletačke Republike koja je u to doba bila najrazvijenija pomorska zemlja. Trgovci su se osim trgovinom bavili i prijevozom robe, skladištenjem robe te također financijama u poslovanju. Porastom robne razmjene između tadašnjih država zapadne Europe s državama na Bliskom, Srednjem i Dalekom istoku javila se potreba za posrednicima koji su otpremali robu do krajnjeg korisnika.<sup>1</sup>

Špediter je osoba ili tvrtka koja organizira pošiljke za pojedince ili korporacije da otpremi robu od proizvođača do tržišta, kupca ili krajnje točke distribucije. Špediteri s prijevoznikom, ili često više prijevoznika, ugovaraju kretanje robe. Špediter ne transportira robu sam, već isključivo djeluje kao organizator otpreme. Prijevoznici s kojima surađuje mogu koristiti različite načine prijevoza, uključujući brodove, zrakoplove, kamione, željeznicu, a često kombiniraju više načina za jednu pošiljku.<sup>2</sup>

Uloga špeditera se, u sve većoj mjeri, preklapa s ulogom logističkoga operatora te se ubuduće može očekivati potpuno prožimanje funkcija tih subjekata i njihovo stapanje u ulogu jedinstvenog subjekta. Moderna 4PL logistika preuzima cijeli opskrbeni lanac. Isporučitelj logističkih usluga u mnogo je većoj mjeri uključen u poslove tvrtke koja mu je povjerila ne samo izvođenje, već i upravljanje i nadzor svih logističkih procesa. To su obično dugoročniji poslovni odnosi koji zahtijevaju dublju vezu između proizvođača i pružatelja logističkih usluga. Tvrtke s međunarodnim dosegom postale su svjesne da se poremećaji u opskrbnom lancu ne mogu prevladati na način na koji su do sada bili. Potrebni su im savjeti i pomoć na razini 4PL u području upravljanja narudžbama, prilagodbe raznim zakonskim propisima, stalne optimizacije troškova i vremena, uvođenja modernih digitalnih tehnologija, ukoliko – stalne optimizacije cjelokupnog opskrbnog lanca.<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>2</sup> Turina A. Međunarodna špedicija I. Knjiga. Rijeka: Viša pomorska škola. 1995., str. 25

<sup>3</sup> <https://www.blog.enpeks.rs/3pl-i-4pl-logistika-trece-i-cetvrte-strane/> (26.6.2023.)



Poslovi koje špediter obavlja u sklopu svoje osnovne djelatnosti nazivaju se glavni poslovi špedicije. Glavni organizacijski poslovi kojima se bavi špedicija mogu se podijeliti u dvije cjeline:<sup>4</sup>

1. Tarifno-konjuktivni poslovi kojima je osnovna funkcija prodaja špeditorske usluge i
2. Operativni poslovi kojima je osnovna funkcija proizvodnja špeditorske usluge.

Tarifno-konjuktivni i operativni poslovi povezani su u velikoj mjeri, u cilju povećanja produktivnosti i unaprijeđenja kvalitete i ponude usluga.<sup>5</sup>

## 2.1. Tarifno-konjuktivni poslovi

Tarifno-konjuktivni poslovi su sve aktivnosti koje špediter, odnosno za to specijaliziran odjel špeditorskog poduzeća, poduzima zbog:<sup>6</sup>

- unaprijeđenja tržišne pozicije;
- pružanja stručne pomoći komitentima i
- pružanja stručne podrške operativno, sektoru tvrtke.

U stručnom smislu tarifno-konjuktivni odjel pokriva sve elemente špeditorskih poslova, a sastavljen je od komercijalista, stručnjaka za pojedine vrste prijevoza i stručnjaka za carinska pitanja. Najvažniji tarifno-konjuktivni poslovi su vezani za:<sup>7</sup>

- istraživanje tržišta;
- akviziciju;
- ugovore i ponude za obavljanje špeditorske usluge;
- stručne savjete i informacije;
- instradaciju;
- refakcije, stimulacije i agencijske provizije;
- reklamacije.

---

<sup>4</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špeditorski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>5</sup> Ibid

<sup>6</sup> Ibid

<sup>7</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

### **2.1.1. Istraživanje tržišta**

Istraživanje tržišta predstavlja prikupljanje informacija o poslovnim aktivnostima subjekata ponude (prijevoznici, robno-transportni centri, terminali, luke...) i potražnje (uvoznici i izvoznici) prijevoznih kapaciteta. Najvažniji potencijalni izvori poslovnih informacija su:<sup>8</sup>

- neposredni kontakti sa subjektima ponude i potražnje prijevoznih kapaciteta;
- korespondenti u inozemstvu;
- osobni kontakti i poznanstva s poslovnim ljudima;
- državne institucije i agencije kao što su Gospodarska komora, Ministarstvo gospodarstva, Državni zavod za statistiku...;
- međunarodni sajmovi, prezentacije, organizirani skupovi i susreti poslovnih ljudi.

Prikupljene informacije predstavljaju osnovu za donošenje odluka u tekućem poslovanju, te za planiranje budućih poslovnih aktivnosti.

### **2.1.2. Akvizicija**

Akvizicija je skup aktivnosti koje špediter poduzima radi privlačenja odnosno pridobivanja novih komitenata i novih poslova. Glavne pretpostavke za uspješnu akviziciju su:<sup>9</sup>

- istraživanje i praćenje tržišta;
- odgovarajući pristup potencijalnim korisnima usluga (komitentima);
- kvaliteta i cjelovita ponuda usluga špeditera;
- konkurentne cijene usluga;
- poslovni ugled špeditera.

U sklopu aktivnosti vezanih uz akviziciju, špediter daje stručne informacije i ponude vezane uz prijevoz i carinjenje robe kada odgovara na primljene upite zainteresiranih uvoznika i izvoznika, ali na taj način sam potiče poslovne kontakte s potencijalnim komitentima s kojima želi upostaviti poslovnu suradnju<sup>10</sup>.

---

<sup>8</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>9</sup> Ibid

<sup>10</sup> Ibid

### 2.1.3. Ponude i ugovori

Ponuda za obavljanje špediterske usluge može biti općenita s uvjetima koji su primjenjivi na sve pošiljke određenog komitenta, a može se odnositi i samo na određeni posao (npr. uvoz ili izvoz određene pošiljke). Prihvaćanje ponude od strane komitenta ima istu značajku kao i zaključivanje ugovora, time se obje strane obvezuju na primjenu uvjeta navedenih u ponudi. Ako komitent i špediter imaju dugoročnu suradnju tada špediter daje povoljnije uvjete za takvog komitenta što za njega znači jeftiniji prijevoz.<sup>11</sup>

Ugovor o obavljanju špediterske usluge uređuje sve pojedinosti poslovnih odnosa špeditera i komitenta. Ugovor sadrži sljedeće osnovne elemente:<sup>12</sup>

- ugovorne strane;
- predmet ugovora;
- cijena i način obračuna;
- uvjeti plaćanja;
- datum stupanja na snagu, rok važnosti i otkazni rok;
- odredba o primjeni Općih uvjeta poslovanja međunarodnih otpremnika Hrvatske;
- pečat i potpis ovlaštenih osoba kod ugovornih strana.

Ugovor o špediciji (otpremništvu) je dvostrano obvezni ugovor privrednog (gospodarskog) prava, na temelju kojega se špediter obvezuje da će komitentu izvršiti jedan ili više špediterskih poslova, a komitent se obvezuje da će špediteru platiti određenu naknadu za usluge, proviziju i naknadu troškova.

### 2.1.4. Stručni savjeti i informacije

Po prirodi posla, špediter je vrstan poznavalac i praktičar tehnologija prometa svih prometnih grana. Također je stručnjak za prometne, carinske i vanjskotrgovinske propise. Kroz svoje poslovanje špediter ima stalan uvid u stanje ponude i potražnje na tržištu prijevoznih kapaciteta, te u aktualne uvjete odvijanja prijevoza roba u međunarodnom prometu.<sup>13</sup>

---

<sup>11</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

<sup>12</sup> Ibid

<sup>13</sup> Ibid

Zbog svega navedenog špediter je nezaoblizan konzultant pri određivanju optimalnog prijevoznog rješenja, postavljanja vanjskotrgovinskog posla u domeni carinskih propisa, te izradi vanjskotrgovinskih kalkulacija. Pravodobno uključivanje špeditera u pripremu i ugovaranje vanjskotrgovinskih poslova, u pravilu rezultira smanjenjem prijevoznih troškova i rizika koji iz prijevoza proizlaze, te povećanjem sigurnosti izvršenja preuzetih obveza glede isporuke odnosno preuzimanja robe.<sup>14</sup>

### **2.1.5. Intradacija**

Intradacija je određivanje prijevoznog puta i prijevoznog sredstva. Prava i odgovornost na određivanje načina prijevoza i izbora prijevoznika ima ona stranka koja plaća prijevozne troškove. Intradacija je podijeljena kod izvršenja kupoprodajnog ugovora između kupca i prodavatelja paritetom isporuke robe.<sup>15</sup> Postoji jedanaest pariteta: EXW, FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT, CIP, DAT, DAP i DDP. Kod isporuke na paritetu EXW intradaciju u cijelosti određuje kupac, a kod isporuke na paritetu DDP intradaciju u cijelosti određuje prodavatelj.

Špediter obavlja intradaciju na temelju sljedećih elemenata: <sup>16</sup>

- paritet isporuke;
- svojstva robe i ambalaže;
- rok isporuke odnosno preuzimanja robe;
- kalkulacija prijevoznih troškova;
- aktualno stanje ponude prijevoznih kapaciteta;
- aktualni uvjeti u međunarodnom prometu i mogućnost izvršenja prijevoza na zadanoj relaciji;
- mogući posebni zahtjevi nalogodavca (komitenta).

Od više mogućih prijevoznih rješenja, špediter će na temelju navedenih elemenata odrediti optimalno rješenje, tj. ono koje je najpovoljnije za komitenta.<sup>17</sup>

---

<sup>14</sup> Ibid

<sup>15</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>16</sup> Ibid

<sup>17</sup> Ibid

### **2.1.6. Refakcije, stimulacije, agentske provizije**

Osim naknade koja mu pripada za obavljanje špediterske usluge, značajne prihode špediter ostvaruje temeljem svoje uloge organizatora prijevoza u vidu refakcije, stimulacije i agentske provizije.<sup>18</sup>

Refakcija je vraćanje dijela vozarine naručitelju prijevoza većih količina tereta tijekom određenoga razdoblja. Refakcijama se nastoji privući teret na određeni transportni pravac ili prijevozno sredstvo, odnosno na pojedinoga prijevoznika.<sup>19</sup>

Stimulacija je dodatna nagrada od prijevoznika špediterima, koji otpremaju i dopremaju velike količine robe, ukoliko tijekom određenog vremenskog razdoblja predaju na prijevoz ukupnu količinu robe koja prelazi određeni iznos.<sup>20</sup>

Provizija je naknada koju temeljem zaključivanja agencijskog ugovora prijevoznik odobrava špediteru, kao nagradu za zapošljavanje prijevoznih kapaciteta. Provizija je obračunava u određenom postotku od ugovorene cijene prijevoza.<sup>21</sup>

### **2.1.7. Reklamacije**

Nositelj prava iz ugovora o prijevozu ima pravo na povrat više naplaćenih prijevoznih troškova, ali i na naplatu drugih potraživanja nastalih temeljem ugovora o prijevozu (gubici i oštećenja robe, prekoračenje dostavnog roka...<sup>22</sup>

Reklamacije u pravilu podnosi špediter, bilo da je sam nositelj prava iz ugovora o prijevozu ili na temelju punomoći, u ime i za račun komitenta.<sup>23</sup>

## **2.2. Operativni poslovi**

Operativni poslovi su poslovi koje špediter obavlja u izvršenju dispozicije komitenta, tj. pri otpremi i dopremi roba u međunarodnom prometu. U praktičnoj realizaciji poslova špedicije uvijek su zastupljeni glavni elementi njihova tijeka i

---

<sup>18</sup> Ibid

<sup>19</sup> <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52204> (12.04.2021.)

<sup>20</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>21</sup> Ibid

<sup>22</sup> Ibid

<sup>23</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

operativne tehnike, dok je obavljanje pojedinih radnji uvjetovano posebnostima potreba u svakom konkurentnom slučaju dopreme, odnosno otpreme roba.<sup>24</sup>

Kod ugovaranja prijevoza i zaključivanja ugovora o prijevozu, kao i kod naručivanja prekrcajnih i skladišnih manipulacija, špediter prema prijevozniku odnosno prema luci u kojoj se prekrcaj obavlja nastupa u svoje ime no u svrhu komitenta kao komisionar. Međutim, u radu s carinskim službama, špediter zastupa svojeg komitenta u ulozi opunomoćenika odnosno ispunjava i podnosi carinsku deklaraciju i druge podneske u carinskom postupku u ime i za račun komitenta kao agent tj. zastupnik.<sup>25</sup>

Strukturu operativnih poslova čini niz funkcionalnih skupina radnji koje se obavljaju u kronološkom slijedu vezanih uz pojedine faze izvršenja dispozicije komitenta, odnosno pojedine faze prijevoznog pothvata. Svaki postupak, odnosno radnja koju špediter u određenom trenutku poduzima proizlazi iz njegove uloge u prijevoznom pothvatu, dok je sam sadržaj i redoslijed tih radnji određen osnovnim obilježjem koje njegovom zadatku daje dispozicija komitenta. U tom smislu, struktura operativnih poslova može se sistematizirati prema sljedeća dva načela:<sup>26</sup>

1. Prema špediterovoj ulozi u prijevoznom pothvatu, operativne posove čine sljedeće skupine radnji:

- prijam dispozicije i pozicioniranje;
- disponiranje;
- zaključivanje prijevoznih kapaciteta;
- ugovaranje prijevoza i ispostavljanje prijevoznih isprava;
- ugovaranje prekrcaja i skladištenja;
- osiguranje robe u prijevozu;
- predaja robe na prijevoz i ukrcaj;
- prihvrat robe i iskrcaj;
- angažiranje inspekcijskih službi;
- zastupanje u carinskom postupku;
- aviziranje.

2. Prema osnovnom obilježju špediterova zadatka, operativni poslovi svrstavaju se u sljedeće četiri skupine:

---

<sup>24</sup> Ibid

<sup>25</sup> Ibid

<sup>26</sup> Ibid

- poslovi uvoza;
- poslovi izvoza;
- poslovi provoza (tranzita);
- sajamski poslovi.

### 2.2.1. Dispozicija i pozicioniranje

Dispozicija je nalog i ovlaštenje špediteru za otpremu odnosno dopremu robe, zastupanje u carinskom postupku, kao i za obavljanje drugih radnji s tim u svezi.<sup>27</sup>

Dispozicija treba sadržavati osnovne podatke:<sup>28</sup>

- podaci o komitentu (izvozniku odnosno uvozniku) i korisniku robe: naziv i adresa tvrtke, broj telefona i telefaksa, e-mail adresa, ime odgovorne osobe...;
- podaci o primatelju robe (stranom kupcu) ako se radi o otpremi/izvozu, odnosno podaci o pošiljatelju robe (stranom dobavljaču) ako se radi o dopremi/uvozu: naziv i adresa tvrtke, broj telefona i telefaksa, ime odgovorne osobe...;
- broj izvoznog, odnosno uvoznog zaključka (broj pod kojim se zaključni vanjskotrgovinski posao vodi u kontrolniku izvoznika, odnosno uvoznika i pod kojim se prijavljuje Narodnoj banci);
- podaci o robi: trgovački naziv na hrvatskom i stranom jeziku, vrijednost, količina, broj koleta i način pakiranja...;
- paritet isporuke prema INCOTERMS-u;
- podaci o instradaciji;
- podaci o osiguranju;
- podaci o vrsti carinskog postupka i plaćanju carinskog duga;
- naputak za daljnju otpremu nakon carinjenja (kod uvoza/dopreme);
- popis dokumenata dostavljenih u privitku: carinske fakture, atesti, certifikati o kakvoći, uvozne dozvole, uvjerenje o podrijetku robe... .

---

<sup>27</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>28</sup> Ibid

Ovisno o mogućim posebnim zahtjevima komitenta, te o posebnim svojstvima robe (opasne tvari ili lako-pokvarljiva roba), dispozicija treba sadržati i neke dodatne podatke, dokumente i upute.<sup>29</sup>

Nakon što je zaključena kupoprodaja robe, komitent ispunjava dispoziciju i dostavlja je špediteru. U privitku dispozicije, komitent dostavlja dokumente potrebne za njezino izvršenje. Prijam dispozicije i priloženih dokumenata špediter potvrđuje komitentu, navodeći broj svoje pozicije pod kojim će voditi predmetnu pošiljku.<sup>30</sup>

Svakoj primljenoj dispoziciji špediter određuje jedinstveni broj – broj pozicije, pod kojim odnosnu pošiljku uvodi u pozicijsku knjigu, odnosno u bazu podataka ako se evidencija vodi računalno.<sup>31</sup>

Nakon što je pošiljci dodijeljen broj pozicije, špediter pod tim brojem otvara pozicijsku mapu, u koju ulaže svu dokumentaciju u svezi s pošiljkom (dispozicija komitenta, korespondenciju, prijevozni, komercijalni, carinski, financijski i ostali dokumenti).<sup>32</sup>

### **2.2.2. Disponiranje**

Disponiranje podrazumijeva davanje naloga i uputa neophodnih za praktičnu provedbu prijevoza, subjektima koji su u to neposredno uključeni. Disponiranje prije svega znači koordinaciju uključenih subjekata u svrhu pravodobnog postupanja. Svrha disponiranja je da relevantni sudionici prijevoza dobiju odgovarajuće upute u skladu s instradacijom, kako bi se prijevoz odvijao nesmetano, bez nepotrebnih zastoja i u utvrđenim rokovima. Pritom treba imati u vidu da ugovoreni paritet isporuke i dispozicije komitenta određuju špediteru u kojem dijelu prijevoznog pothvata on nastupa kao organizator prijevoza i kao takav preuzima odgovornost. Time je također određen obuhvat i sadržaj disponiranja.<sup>33</sup>

Kod dopreme robe iz inozemstva, bilo da se radi o robi namijenjoj uvozu ili daljnjoj otpremi u inozemstvu (primjerice lučkom tranzitu), špediter mora dati odgovarajuće upute – transportne instrukcije pošiljatelju (stranom dobavljaču odnosno njegovom špediteru). Točne i pravodobne transportne instrukcije

---

<sup>29</sup> Ibid

<sup>30</sup> Ibid

<sup>31</sup> Ibid

<sup>32</sup> Ibid

<sup>33</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.



neophodne su prije svega zbog usklađenja termina postavljanja prijevoznog sredstva na ukrcaj sa spremnošću robe za prijevoz, odnosno dopreme roba u luku sa spremnosti broda za ukrcaj, ako se radi o lučkom tranzitu.<sup>34</sup>

U praksi je zadavanje transportnih instrukcija pošiljatelju uvriježen izraz opoziv robe ili doziv robe (eng. *Call*, njem. *Abruf*). Transportne instrukcije predstavljaju nalog za otpremu robe, kojim se određuje rok i način na koji se otprema ima obaviti (opis robe i načina pakiranja, vrsta prijevoznog sredstva, upute za ispunjavanje prijevozne isprave, termin ukrcaja...). U transportnim instrukcijama špediter također navodi i koji su mu podaci potrebni za daljnju provedbu prijevoza i prihvat robe na odredištu, odnosno na mjestu usputnog prekrcaja. Pošiljatelj je dužan postupiti u skladu s primljenim transportnim instrukcijama, te nakon obavljene otpreme robe o tomu izvijestiti špeditera i dostaviti mu tražene podatke. Nakon što pošalje transportne instrukcije pošiljatelju, špediter kopiju dostavlja komitentu, kako bi ga izvjestio da je roba opozvana.<sup>35</sup>

Ukoliko je isporuka robe ugovorena prema nekom od C ili D termina INCOTERMS-a, te stoga špediter koji doprema robu nije organizator prijevoza, transportne instrukcije ne sadrže elemente instradacije, već se samo određuje koju robu treba otpremiti i u kojem roku.<sup>36</sup>

### **2.2.3. Zaključivanje teretnog prostora**

U svezi s prethodno obavljenom instradacijom, špediter mora pavorodno na tržištu prijevoznih kapaciteta odabrati najpovoljnijeg prijevoznika (zastupajući prije svega interese svojeg komitenta) i zaključiti (rezervirati) potreban teretni prostor za odgovarajući termin ukrcaja, odnosno otpreme. Radnje koje se pritom obavljaju i prateći dokumenti ovise o prometnoj grani prijevoza robe. Pri odabiru prijevoznika špediter u obzir uzima sljedeće elemente: ponuđena cijena prijevoza, kapacitet i kvaliteta flote odnosno voznog parka, pouzdanost i poslovni ugled, te svoje moguće iskustvo u prethodnoj suradnji s pojedinim prijevoznikom.<sup>37</sup>

---

<sup>34</sup> Ibid

<sup>35</sup> Ibid

<sup>36</sup> Ibid

<sup>37</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

### **2.2.3.1. Zaključivanje teretnog prostora u pomorskom prijevozu**

U linijskoj plovidbi prostor se zaključuje (rezervira) Zaključnicom brodskog prostora, eng. Cargo Booking Note. Zaključnica sadrži sljedeće osnovne podatke: podaci o krcatelju, podaci o brodaru i njegovom agentu, naziv broda, prijevozni put, ukrcajna i iskrcajna luka, termin ukrcaja, podaci o robi odnosno potrebnom teretnom prostoru... danas se više ne primjenjuje papirnati obrazac zsključnice, već se zaključivanje (eng. Booking) obavlja elektronski preko internetske stranice broдача ili elektroničkom poštom. Potvrdu zaključenja – rezervacije (eng. Booking Confirmation) špediter dobiva elektroničkom poštom.<sup>38</sup>

U slobodnoj plovidbi, brodski prostor se zaključuje brodarskim ugovorom koji se može odnositi na cijeli brod, razmjerni dio (pola broda, trećina broda...) ili određeni brodski prostor (skladište). Ugovor s brodarom zaključuje naručitelj prijevoza.<sup>39</sup>

### **2.2.3.2. Zaključivanje teretnog prostora u unutarnjoj plovidbi**

Komadne pošiljke brodar preuzima u lučkom skladištu bez prethodne narudžbe, odnosno rezervacije, a pošiljke se ukrcavaju prema raspoloživim kapacitetima i u skladu s redom plovidbe (linijska plovidba). Prijevoz robe u slobodnoj plovidbi zaključuje se isto kao i u pomorskom prijevozu.<sup>40</sup>

### **2.2.3.3. Zaključivanje teretnog prostora u zrakoplovnom prijevozu**

Špediter najavljuje aviopošiljku (eng. Air Shipment) službi robnog prometa zrakoplovnog prevoznika (aviokompanije) u zračnoj luci otpreme i traži potvrdu rezervacije (eng. Booking) teretnog prostora za određeni let. Za rezervaciju nije previđen nikakav poseban dokument, već se to obavlja telefonom ili telefaksom. Pošiljka se može predati na prijevoz i bez prethodne rezervacije, no u tom slučaju nema jamstva ukrcaja za određeni let, nego prevoznik uvrštava pošiljku prema raspoloživim kapacitetima, na prvi slijedeći let na kojemu ima dovoljno prostora.<sup>41</sup>

U slučaju prijevoza većih količina roba ili prijevoza posebnih vrsta roba (oružje, streljivo, gotov novac...) često se ugovara zakup čitavog kapaciteta zrakoplova (eng. Charter), pod posebnim uvjetima koji se reguliraju ugovorom između prijevoznika i naručitelja prijevoza.<sup>42</sup>

---

<sup>38</sup> Ibid

<sup>39</sup> Ibid

<sup>40</sup> Ibid

<sup>41</sup> Ibid

<sup>42</sup> Ibid

#### **2.2.3.4. Zaključivanje teretnog prostora u željezničkom prijevozu**

Vagonske pošiljke se otpremaju uz prethodnu narudžbu vagona. Prema vrsti i količini robe koja se ima otpremiti, špediter će izabrati i naručiti odgovarajuće vagone, vodeći pritom računa o tehnologiji ukrcaja/iskrcaja i stvarnim mogućnostima željeznice glede raspoloživih vagona. Vagoni se naručuju vagonskom narudžbenicom, koju pošiljatelj treba ispuniti i predati na otpremnom kolodvoru. Obrasci vagonске narudžbenice mogu se kupiti na kolodvorskoj blagajni. Pošiljatelj u narudžbi mora navesti nadnevak namjeravanog ukrcaja, vrstu robe, približnu masu, određeni kolodvor i vrstu vagona, a za vagone kojima se roba otprema u inozemstvo i prijevozni put (granične prijelaze). Za pošiljke koje se sastoje od pojedinačnih koleta duljih od sedam metara potrebno je navesti i duljinu, a ako se naručuju i ukrcajna pomagala ili zahtjeva dezinfekcija vagona, to se također treba navesti u narudžbenici. Primljenu narudžbu vagona željeznica mora pismeno potvrditi i pritom može od naručitelja zatražiti jamčevinu, no najviše do iznosa vagonске dangubnine za 24 sata. Ukoliko špediter nije pošiljatelj u teretnom listu, narudžbu vagona može obaviti u ime pošiljatelja – svojega komitenta.<sup>43</sup>

Željeznica daje na ukrcaj traženi vagon ako njime raspolaže i ako zakonske, carinske ili druge odredbe ne uvjetuju uporabu druge vrste vagona. Otpremni kolodvor mora izvijestiti pošiljatelja o vremenu kada će vagon biti postavljen na ukrcajno mjesto ili mjesto primopredaje najkasnije u roku od dva sata kod pojedinačnih vagonских pošiljaka, odnosno u roku od šest sati koji pošiljaka sastavljenih od više vagona. Pošiljatelj koji stalno krca veće količine roba može s otpremnim kolodvorom zaključiti poseban ugovor o načinu naručivanja vagona i međusobnom obavješćivanju.<sup>44</sup>

Komadne pošiljke pošiljatelj predaje željezničkom skladištu bez prethodne narudžbe, odnosno rezervacije. U skladu sa svojom organizacijom prijevoza željeznica pokreće vagon s komadnim pošiljkama, kada prikupi dovoljno pošiljaka. U željezničkim čvorištima s većim prometom željeznica organizira lokalno preuzimanje i dostavu pošiljaka od vrata do vrata (eng. Door Delivery), tj. cestovnim dostavnim vozilima preuzima pošiljke kod pošiljatelja. Ovu vrstu usluga u Hrvatskoj pruža željezničko poduzeće AGIT (Agencija za integralni transport).<sup>45</sup>

---

<sup>43</sup> Ibid

<sup>44</sup> Ibid

<sup>45</sup> Ibid

### **2.2.3.5. Zaključivanje teretnog prostora u cestovnom prijevozu**

Uobičajeno je da špediter prvo uputi prijevozniku upit za prijevoz robe u kojem navodi termin ukrcaja, mjesto ukrcaja i iskrcaja, opis robe (vrsta, količina, posebna svojstva, način pakiranja...), a po potrebi i druge podatke potrebne za izvršenje prijevoza. Na upit špeditera, prijevoznik daje svoju ponudu s cijenom i uvjetima plaćanja. Ukoliko mu ponuda odgovara, špediter daje prijevozniku narudžbu kamionskom prijevoza.<sup>46</sup>

Narudžba se u pravilu daje najmanje dva dana unaprijed, a može se odnositi na puni kapacitet vozila ili samo na dio kapaciteta (određeni broj paletnih mjesta ili dužnih metara teretnog prostora). Prijevoznik je obvezan postaviti odgovarajuće vozilo na ukrcaj u skladu s primljenom narudžbom.<sup>47</sup>

### **2.2.4. Ugovaranje prijevoza i ispostavljanje prijevoznih isprava**

Ugovaranje prijevoza je preduvjet izvršenja otpreme odnosno dopreme robe. Pri zaključivanju ugovora o prijevozu, špediter prema prijevozniku najčešće nastupa u svoje ime, a za račun komitenta, te u tom smislu može biti naveden kao pošiljatelj, odnosno krcatelj u prijevoznoj ispravi. Špediter se također u prijevoznoj ispravi može pojaviti kao primatelj, odnosno stranka koju se avizira o prispjeću robe. Praktični razlozi za to su višestruki:<sup>48</sup>

- Tehničko-tehnološki: kao stranka iz ugovora o prijevozu, špediter stječe prava i obveze pošiljatelja odnosno primatelja robe, te na temelju toga može izravno, u svoje ime, obavljati sve potrebne radnje i izdavati odgovarajuće naloge kod predaje robe na prijevoz odnosno preuzimanje robe od prijevoznika, zatim kod prekrcaja, skladištenja i daljnje otpreme robe stvarnom primatelju.
- Komercijalni: temeljem ugovora zaključenih s prijevoznicima o refakcijama i povlasticama na prevoznini, špediter može za svoje komitente osigurati niže cijene prijevoza, tj. ostvariti smanjenje prijevoznih troškova.

U praksi prijevozne isprave u pravilu ispunjava špediter, bilo u svoje ime ili ime komitenta, a drugi suradnici u prijevozu robe (prijevoznik, primatelj, carina...) ovjerom

---

<sup>46</sup> Ibid

<sup>47</sup> Ibid

<sup>48</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

za to predviđenih rubrika potvrđuju da je određena faza prijevoznog procesa obavljena (preuzimanje robe na prijevoz, predaja robe primatelju, prijavljivanje robe carinicima...). Forma obrasca i osnovni fond podataka koje treba sadržavati prijevozna isprava određeni su odgovarajućim konvencijama i tarifama kojima je regulirano odvijanje međunarodnog prijevoza robe u pojedinim prometnim granama. U skladu s tim, prijevoznici tiskaju obrasce prijevoznih isprava koje izravno ili preko agenata distribuiraju korisnicima prijevoza odnosno špediterima. Propisno ispunjena i ovjerena prijevozna isprava predstavlja potvrdu zaključenog ugovora o prijevozu, dokaz da je prijevoznik preuzeo robu na prijevoz, te obvezu prijevoznika da na ugovorenom odredištu preda robu primatelju.<sup>49</sup>

### **2.2.5. Ugovaranje prekrcaja i skladištenje robe**

Poslovi prekrcaja i skladištenja predstavljaju funkcionalni dio procesa dopreme odnosno otpreme roba. U tehnološkom i organizacijskom smislu, uloga ovih poslova sastoji se u sljedećem:<sup>50</sup>

- Obavljanje početno-završnih operacija obuhvaća pakiranje robe u transportnu ambalažu odnosno pripremu robe za prijevoz, ukrcaj robe u prijevozno sredstvo u mjestu otpreme, te iskrcaj robe iz prijevoznog sredstva na odredištu.
- Organizacija intermodalnog prijevoza zbog prelaska robe odnosno transportno – manipulacijskih jedinica (kontejnera, paleta) s prijevoza u jednoj na prijevoz u drugoj prometnoj grani uvjetuje usputni prekrcaj robe u mjestima koja su za to tehničko – tehnološki i organizacijski osposobljena (luke, robni terminali, logistički centri...). prekrcaj se može obaviti direktnom manipulacijom iz jednog prijevoznog sredstva u drugo ili preko skladišta.
- Terminsko usklađenje pojedinih faza prijevoza u određenim slučajevima zahtijeva usputno skladištenje robe, primjerice kod prekomorskog tranzita nije uvijek moguće obaviti izravan prekrcaj robe iz sredstva kopnenog prijevoza u brod, već se roba prvo smješta u lučko skladište gdje čeka spremnost broda za ukrcaj.

---

<sup>49</sup> Ibid

<sup>50</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

- Organizacija zbirnog prometa uključuje skladištenje i prekrcaj robe zbog okrupnjavanja jedinica prijevoznog supstrata (formiranja zbirnih pošiljaka), odnosno zbog rastavljanja zbirnih pošiljaka u fazi distribucije.

U organizaciji otpreme odnosno dopreme roba, kada za to postoji potreba, špediter ugovara obavljanje ovih usluga sa za to specijaliziranim poduzećima (luke, robni terminali). Međutim, mnoga suvremena špediterska poduzeća (Schenker, Langermax, Zagrebšped, Transadria) raspolažu vlastitom infrastrukturom i transportno-manipulacijskim sredstvima, kojima samostalno obavljaju usluge prekrcaja i skladištenja, bilo za svoje operativne potrebe ili time nadopunjuju ponudu svojih usluga.<sup>51</sup>

#### **2.2.6. Transportno osiguranje robe**

Transportno osiguranje robe (osiguranje robe u prijevozu) nije obvezno. Špediter osigurava robu samo ako je to komitent u dispoziciji izričito zatražio. U tom smislu komitent treba navesti vrijednost osiguranja, relaciju (prijevozni put ili samo njegov dio), te osigurane rizike. Ukoliko komitent nije naveo koje rizike treba osigurati. Špediter je dužan osigurati samo osnovne transportne rizike.<sup>52</sup> Osnovni transportni rizici su prometna nezgoda odnosno nesreća, elementarne nepogode, eksplozija u prijevoznom sredstvu osim zbog samozapaljenja robe...<sup>53</sup>

Špediter zaključuje ugovor o osiguranju u ime i za račun komitenta. Postupak se sastoji u tomu da špediter podnese osiguravatelju prijavu osiguranja sa svim podacima potrebnim za osiguranje: naziv i sjedište osiguranika, opis robe i ambalaže, masa i broj koleta, nadnevak otpreme, prijevozni put, vrsta i oznaka prijevoznog sredstva, iznos osiguranja, osigurani rizici... temeljem primljene prijave osiguranja, osiguravatelj obračunava premiju osiguranja, izdaje policu osiguranja i dostavlja ju špediteru. Izdavanjem police, osiguravatelj potvrđuje da je ugovor o osiguranju zaključen.<sup>54</sup>

U slučaju nastanka štete, osiguranik mora o tome odmah izvijestiti osiguravatelja, odnosno njegovog zastupnika u mjestu gdje je šteta nastala, te poduzeti mjere zbog

---

<sup>51</sup> Ibid

<sup>52</sup> Ibid

<sup>53</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

<sup>54</sup> Ibid

sprečavanja daljnjeg oštećenja osiguranog predmeta. Također, osiguranik je dužan sačuvati regresno pravo osiguravatelja prema štetniku (u pravilu prijevoznik). Kako je korisnik osiguranja stvarni vlasnik robe (špediterov komitent na kojeg glasi polica), špediter podnosi odštetni zahtjev u njegovo ime i za njegov račun. Pri podnošenju odštetnog zahtjeva, špediter je dužan prezentirati osiguravatelju sve podatke i dokumentaciju temeljem kojih se mogu utvrditi sve relevantne okolnosti tetnog događaja, kao i veličine štete.<sup>55</sup>

### **2.2.7. Predaja robe na prijevoz i ukrcaj**

Uloga špeditera u predaji robe na prijevoz, odnosno predaji robe prijevozniku, sastoji se u obavljanju funkcija pošiljatelja, odnosno krcatelja, bilo da to radi u svoje ime ili u ime pošiljatelja (komitenta). Roba koja se predaje na prijevoz mora biti spremna za prijevoz, tj. mora biti upakirana u transportnu ambalažu i predana prijevozniku kako to nalažu propisi i uzance odnosne prometne grane.<sup>56</sup>

Dokumenti i radnje koje špediter pritom obavlja ovise o prometnoj grani i tehnologiji prijevoza i ukrcaja, svojstvima robe, te o mogućim posebnim zahtjevima komitenta.<sup>57</sup>

### **2.2.8. Prihvat robe i iskrcaj**

Uloga špeditera u smislu prihvata robe sastoji se u obavljanju funkcija primatelja (izdavanje naloga i obavljanje radnji u svezi iskrcaja i preuzimanja robe od prijevoznika), te u organizaciji daljnje otpreme, odnosno dostave robe primatelju. Iz tehničko-tehnoloških razloga (radi pojednostavljenja daljnjeg postupka s robom) i komercijalnih razloga (realizacija refakcija i povlastica na prevoznini) u prijevoznoj ispravi se često kao primatelj navodi špediter ili ako prijevozna isprava glasi na stvarnog primatelja (korisnika robe), navodi se špediter kojega treba izvijestiti o prispjeću robe. Slijedom toga, kod iskrcaja i prihvata robe špediter nastupa u svojstvu primatelja ili stranke koju se akvizira o prispjeću. U suprotnom, špediter mora dobiti posebnu punomoć primatelja temeljem koje se može iskupiti prijevoznu ispravu, odnosno zahtijevati od prijevoznika da mu preda robu.<sup>58</sup>

---

<sup>55</sup> Ibid

<sup>56</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>57</sup> Ibid

<sup>58</sup> Ibid

Iskup prijevozne isprave znači preuzimanje prijevozne isprave temeljem koje primatelj ima pravo preuzeti robu od prijevoznika, uz prethodno podmirivanje svih obveza prema prijevozniku (plaćanje nepodmirenih prijevoznih troškova i mogućih drugih troškova koji terete robu u prijevozu). Iskupom prijevozne isprave primatelj je podmirio svoje obveze prema prijevozniku, te su u tom smislu ispunjeni uvjeti za preuzimanje robe. No unatoč tomu, primatelj može slobodno raspolagati robom tek nakon obavljenog postupka uvoznog carinjenja.<sup>59</sup>

Špediter također treba poduzeti sve potrebne radnje kako bi roba nakon carinjenja bila otpremljena do ugovorenog mjesta na odredištu (skladište, industrijski kolosijek, odnosno poslovni prostor primatelja – korisnika robe) i stavljena primatelju na raspolaganje.<sup>60</sup>

Daljnja otprema, odnosno dostava primatelju može se obaviti istim prijevoznim sredstvom kojim je roba dopremljena iz inozemstva (vagonske i kamionske pošiljke) ili drugim prijevoznim sredstvom: vlastitim vozilima primatelja robe ili vozilima špeditera (pošiljke dopremljene pomorskim ili zračnim prijevozom, te ostale komadne i zbirne pošiljke).<sup>61</sup>

Primatelj robe dužan je obaviti iskrcaj iz prijevoznog sredstva kojim mu je roba dostavljena. Ako ne raspolaže odgovarajućim tehničkim sredstvima i radnom snagom, organizaciju i provedbu iskrcaja također može povjeriti špediteru. Ako već nisu dane u dispoziciji, špediter će nakon obavljanja carinskog postupka zatražiti od komitenta točne upute o daljnjoj otpremi (dostavi) i iskrcaju robe.<sup>62</sup>

Sam postupak kod iskrcaja, prihvata robe, te daljnja otprema (dostava) primatelju, razlikuju se ovisno o prometnoj grani i tehnologiji prijevoza robe.<sup>63</sup>

### **2.2.9. Angažiranje inspeksijskih službi**

Za uvoz i provoz robe određene vrste i namjene potrebno je odobrenje nadležnog ministarstva, odnosno propisana je kontrola robe od nadležne inspeksijske službe, koja se zavisno o vrsti robe obavlja odmah na graničnom prijelazu ili u mjestu carinjenja robe. Prijevoz pošiljaka takvih roba usmjerava se

---

<sup>59</sup> Ibid

<sup>60</sup> Ibid

<sup>61</sup> Ibid

<sup>62</sup> Ibid

<sup>63</sup> Ibid



preko onih graničnih prijelaza na kojima su ustrojene odgovarajuće inspekcijske službe.<sup>64</sup>

- Sanitarna inspekcija (pri Ministarstvu zdravstva) kontrolira pošiljke namirnica i predmeta opće uporabe koji pri uporabi dolaze u neposredan dodir s kožom ili sluznicom, te ambalaže i opreme za njihovu proizvodnju.
- Veterinarska inspekcija (pri Ministarstvu poljoprivrede) kontrolira pošiljke životinja, životinjskih proizvoda i drugih pošiljaka koje sadrže sastojke životinjskog podrijetla, životinjske hrane i drugih predmeta kojima se može prenositi zarazna bolest ili ugroziti zdravlje ljudi i životinja.
- Fitosanitetska inspekcija (pri Ministarstvu poljoprivrede) kontrolira pošiljke bilja i biljnih proizvoda, te drva i proizvoda šumarstva i drvne industrije.

Odmah po prispjeću robe na granični prijelaz, prijevoznik, odnosno njegov agent moraju nadležnom graničnom inspektoru podnijeti Zahtjev za kontrolu pošiljke na propisanom obrascu. U pomorskom prometu i unutarnjoj plovidbi taj zahtjev podnosi agent broдача, u željezničkom prometu granični željeznički kolodvor, a u cestovnom i zračnom prometu prometni špediter.<sup>65</sup>

Na temelju primljenog zahtjeva, granični inspektor obavlja kontrolu robe i pratećih dokumenata, te ako utvrdi da su ispunjeni svi propisani uvjeti, izdaje Rješenje o odobrenju prijevoza robe u zemlju.<sup>66</sup>

Ako je osim kontrole od strane graničnog inspektora potrebno i rješenje nadležnog ministarstva, uvoznik je dužan prethodno pribaviti isto. Ministarstvo kod izdavanja rješenja jedan primjerak dostavlja svojem graničnom inspektoru koji redom otpisuje svaku uvezenu pošiljku, sve dok se ne iscrpi ukupna odobrena količina, odnosno do isteka odobrenog roka za uvoz, odnosno provoz.<sup>67</sup>

Sva trgovačka roba, tj. proizvodi namijenjeni prodaji na domaćem tržištu moraju udovoljavati normama i standardima propisanim od strane Ministarstva gospodarstva, a na trgovačkoj ambalaži mora biti otisnuta ili nalijepljena deklaracija (opis proizvoda) na hrvatskom jeziku. Udovoljavanje tim uvjetima kontrolira Tržišna inspekcija.<sup>68</sup>

---

<sup>64</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

<sup>65</sup> Ibid

<sup>66</sup> Ibid

<sup>67</sup> Ibid

<sup>68</sup> Ibid

Prije pristupanja uvoznom carinjenju takve robe, špediter podnosi zahtjev tržišnom inspektoru za izdavanje Uvjerenja o kakvoći proizvoda. Na temelju primljenog zahtjeva obavljenog pregleda robe, tržišni inspektor izdaje uvjerenje o kakvoći proizvoda, koje špediter mora priložiti uz carinsku deklaraciju za uvoz. Za uvoz određenih vrsta proizvoda uvoznik mora prethodno pribaviti uvjerenje o kakvoći (atest ili certifikat) od ovlaštene kontrolne tvrtke. Dobiveni atest ili certifikat mora biti priložen uz zahtjev tržišnom inspektoru.<sup>69</sup>

#### **2.2.10. Zastupanje u carinskom procesu**

U carinskom postupku s robom u međunarodnom prometu, špediter zastupa svog komitenta (primatelja/uvoznika odnosno pošiljatelja/izvoznika robe), tj. nastupa kao njegov opunomoćenik. Nalog i ovlaštenje za zastupanje u postupku kod carinarnice špediter dobiva dispozicijom komitenta. Zastupanje u smislu Carinskog zakona može biti:<sup>70</sup>

- izravno, ako opunomoćenik djeluje u ime i za račun druge osobe, te
- neizravno, ako opunomoćenik djeluje u svoje ime, a za račun druge osobe.

Za obavljanje poslova u svezi s carinjenjem robe, špediter mora imati odobrenje (dozvolu – licencu) Ministarstva financija. Uvjeti za dobivanje ovog odobrenja propisani su Zakonom o posebnim uvjetima za obavljanje poslova međunarodnog otpremništva u svezi s carinjenjem robe, a uglavnom se sastoje u sljedećem:<sup>71</sup>

- špediter mora raspolagati poslovnim prostorom u mjestu sjedišta Carinarnice, odnosno njezine ustrojbene jedinice kod koje obavlja djelatnost;
- radnici koji rade na poslovima carinjenja robe moraju imati svjedodžbu o položenom stručnom ispitu
- u protekle dvije godine špediter nije više od dva puta kažnjen za gospodarski prijestup, odnosno četiri puta za carinski prekršaj.

Treba naglasiti da osim korisnika carinskog postupka (uvoznika/izvoznika) i špediter odgovara za istinitost podataka koji se navode u svrhu obavljanja carinskog postupka, prije svega za ispravno svrstavanje robe prema carinskoj tarifi i obračun

---

<sup>69</sup> Ibid

<sup>70</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

<sup>71</sup> Ibid

carine. Pravodobnim stručnim obavljanjem poslova u svezi s carinjenjem robe špediter ispunjava svoje funkcije na tri razine:<sup>72</sup>

- na tehnološkoj razini omogućuje nesmetano odvijanje prijevoza robe, bez zastoja i u ugovorenim rokovima,
- na komercijalnoj razini omogućuje smanjenje prijevoznih troškova, zbog izbjegavanja nepotrebnih prekrcajnih manipulacija i skladištenja robe,
- na financijskoj razini osigurava uredno izvršenje carinskih obveza prema državnom proračunu, a svojim komitentima pruža usluge kratkoročnog financiranja, što mnogi uvoznici koriste u svrhu održavanja likvidnosti.

Kod razmatranja uloge špeditera u carinskom postupku treba razlikovati prijavljivanje robe graničnoj carinarnici pri ulasku u nacionalno carinsko područje (prelasku carinske crte) i uvozno odnosno izvozno carinjenje robe kod odredišne carinarnice.<sup>73</sup>

#### **2.2.11. Aviziranje**

Pod pojmom akviziranje podrazumijeva se izvješćivanje komitenta o izvršenju pojedinih faza dopreme, otpreme, odnosno provoza robe. Uobičajeno je da špediter izvješćuje komitenta o izvršenju pojedinih radnji, značajnih za određene karakteristične točke na prijevoznom putu, kao što su primjerice:<sup>74</sup>

- predaja robe na prijevoz,
- prelazak granice,
- prispjeće robe u luku, željezničku postaju ili terminal,
- prispjeće u krug carinarnice i carinjenje robe,
- prekrcaj i daljnja otprema,
- termin iskrcaja... .

Špediter akvizira komitenta o kretanju pošiljke na dijelu prijevoznog puta koji se s obzirom na ugovoreni paritet isporuke nalazi u području njegove odgovornosti. Osim samog izvješćivanja komitenta o kretanju pošiljke, akviziranje je bitno zbog

---

<sup>72</sup> Ibid

<sup>73</sup> Ibid

<sup>74</sup> Ivaković, Stanković, Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.

pravodobnog preuzimanja svih radnji koje se neophodne za nesmetano odvijanje prijevoza, te za prihvat robe.<sup>75</sup>

---

<sup>75</sup> Ibid

### 3. SPECIFIČNOSTI DOPREME ROBE IZ TREĆIH ZEMALJA

Republika Hrvatska (RH) je 1. srpnja 2013. postala 28. članica Europske unije (EU) i dio jedinstvenoga carinskog područja EU-a. Sukladno tome, carinski propisi EU-a izravno se primjenjuju u RH. Osim toga, i svaka zemlja članica ima mogućnost i obvezu donošenja određenih nacionalnih propisa, kojima se detaljnije uređuju neki instituti carinskih postupanja ili kojima se uređuju postupanja u nadležnosti pojedinih zemalja članica. U tu svrhu donesen je i Zakon o provedbi carinskih propisa EU-a koji predstavlja nacionalni carinski zakon.<sup>76</sup>

Ulaskom RH u EU, mijenjaju se i uvjeti obavljanja trgovine između poslovnih subjekata u RH sa zemljama članicama EU-a, dok će se trgovina sa zemljama nečlanicama (trećim zemljama) provoditi sukladno europskim i nacionalnim carinskim propisima.<sup>77</sup>

#### 3.1 Trgovina EU sa trećim zemljama

Tri osnovna cilja udruživanja europskih država u jednu zajedničku Uniju su bili: stvoriti carinsku uniju i usvojiti zajedničku trgovinsku politiku, tržišta članica integrirati u jedinstveno tržište Unije, te razvijati zajedničku poljoprivrednu politiku.<sup>78</sup>

Carinska unija između zemalja članica najvažniji je oslonac zajedničke trgovinske politike. Jedinstveno tržište, dakle tržište bez ikakvih trgovinskih zapreka, bio je drugi najvažniji cilj osnivača Europske zajednice, a stvaranjem carinske unije učinjen je iskorak u tom smjeru. Najveće zapreke bili su različiti tehnički, zdravstveni i sigurnosni standardi, različiti postupci kontrole kvalitete robe, te razlike u trošarinama i poreznim stopama.<sup>79</sup>

Trgovinska politika EU prema trećim zemljama zasnovana je na načelima zajedničke trgovinske politike koja je jedna od temeljnih politika EU. Osnovni postulati trgovinske politike EU prema trećim zemljama zasnovani su na tradicionalnoj podršci slobodnoj trgovini i pravednom međunarodnom trgovinskom sustavu te protivljenju

---

<sup>76</sup> <https://www.ijf.hr/upload/files/file/CV/2013/11/buljan.pdf> (23.07.2021.)

<sup>77</sup> Ibid

<sup>78</sup> Matić, B.: Međunarodno poslovanje - institucije, pravila, strategije, Zagreb, Ekonomski fakultet u Zagrebu, 2016.

<sup>79</sup> Ibid

svim oblicima protekcionizma. Na neki način, možemo promatrati kao izraz težnji EU da se trgovinska pravila, institucije i instrumenti koji su u primjeni na jedinstvenom tržištu, koliko je to objektivno moguće, prošire i primjene i na trgovinske partnere iz trećih zemalja.<sup>80</sup>

Tri su glavna područja djelovanja: aktivno sudjelovanje u multilateralnim pregovorima u okviru WTO-a, razvijanje specifičnih bilateralnih trgovinskih odnosa s pojedinim zemljama i regijama te na odobravanje jednostranih povlastica zemljama u razvoju, i na kraju aktivan pristup u otkrivanju i uklanjanje nelegalnih zapreka na izvoznim tržištima. Osnovni instrumenti kojima se provodi trgovinska politika prema inozemstvu jest:<sup>81</sup>

- zajednička carinska tarifa,
- instrumenti trgovinske zaštite,
- praćenje i nadzor trgovinskih politika trećih zemalja radi poduzimanja odgovarajućih mjera,
- sustav pružanja informacija o uvjetima pristupa trećim tržištima.

U zajedničku carinsku tarifu ugrađene su sve bilateralno usuglašene uvozne povlastice odobrene pojedinim zemljama ili integracijama kao i sva carinska i necarinska ograničenja koja se primjenjuju u uvozu i izvozu. Sustav informiranja o trećim tržištima je instrument zajedničke trgovinske politike kojime se gospodarstvenicima iz zemalja članica, putem besplatne Internet usluge, nude informacije o uvjetima plasmana robe na mnoštvo različitih tržišta iz trećih zemalja. Dostupne su informacije o: carinskim stopama za robu podrijetlom iz EU, trgovinskim zaštitnim mehanizmima, uvoznim postupcima i procedurama, regulativi vezanoj za problematiku podrijetla robe, sanitarnim i veterinarskim mjerama itd..<sup>82</sup>

### **3.2 Carina**

Carina je oblik posebnog poreza koji se obračunava i naplaćuje kad roba, na koju se plaća carina, prelazi carinsku granicu. Carinu plaćaju svi koji uvoze robu koja se carini. To znači da je carina državni prihod, a ujedno je i sredstvo zaštite domaćeg

---

<sup>80</sup> Ibid

<sup>81</sup> ibid

<sup>82</sup> Ibid

gospodarstva od inozemne konkurencije. Carina je davanje koje država naplaćuje pri prijelazu robe preko carinske crte, kako za potrebe državnog proračuna, tako i za potrebe ostvarivanja određenih utjecaja na vanjskotrgovinsku razmjenu, kao što su: zaštita domaće proizvodnje, poticanje njenog razvitka i uravnoteženje platne bilance.<sup>83</sup>

Uvozne carine su carine koje se obračunaju i plaćaju na uvezenu robu za koju je propisano da podliježe plaćanju carinskih pristojbi. Imaju fiskalni karakter i mogu znatno puniti državni proračun, ali su i važan intervencionistički instrument svake države u zaštiti vlastite proizvodnje. Izvozne carine su carine koje se obračunavaju i plaćaju na izveznu robu za koju je propisano da podliježe plaćanju carinskih pristojbi. Svrha joj je ekonomskim, a ne administrativnim putem otežati izvoz robe koje nema dovoljno na domaćem tržištu, odnosno kojom treba ponajprije zadovoljiti domaće potrebe. Ove se carine vrlo rijetko koriste jer većina zemalja teži povećanju izvoza vlastitog gospodarstva, a izvozne bi carine u tom slučaju djelovale destimulativno na izvoznike. Tranzitne carine su carine koje se obračunavaju i plaćaju na robu u tranzitu preko neke zemlje. Ostale su samo kao pojam i danas se više ne koriste.<sup>84</sup>

Visina carinskog opterećenja određena je carinskom stopom pod kojom podrazumijevamo postotak ili apsolutnu vrijednost koja se obračunava na carinsku vrijednost robe. Iz toga proizlazi da je carinska vrijednost vrijednost robe na koju se obračunava carinska stopa iz Carinske tarife. Carinska vrijednost robe određena je kao osnovica za obračun carine. Carinske vrijednost uvezene robe je njezina transakcijska vrijednost, a to je stvarno plaćena ili plativa cijena za robu koja se prodaje radi izvoza u EU.<sup>85</sup>

Carinska tarifa popis je svih carinskih stopa koje se naplaćuju na proizvode ili skupine proizvoda pri prelasku carinske crte. Ovaj popis sadrži proizvode razvrstane po nomenklaturi, uz odgovarajuće carinske stope. Proizvodi su razvrstani po abecednom redu, visini carinskih stopa, namjeni, stupnju obrade ili na podrijetlo s obzirom na materijal izrade. Carinska tarifa može sadržavati jedinstvene carinske stope, koje se primjenjuju bez obzira na zemlju podrijetla robe, odnosno nekoliko carinskih stopa za iste proizvode, ovisno o zemlji iz koje se proizvod uvozi. Na robu koja se uvozi ili unosi u carinsko područje EU plaća se carina prema stopi koja je

---

<sup>83</sup> Andrijanić, I.: Poslovanje u vanjskoj trgovini, Zagreb, Mikrorad, 2005.

<sup>84</sup> Ibid

<sup>85</sup> ibid

određena Carinskom tarifom. Iznimku čini roba podrijetlom iz zemalja s kojima je potpisan ugovor o slobodno trgovini za koju se naplaćuje carina u skladu s tim ugovorom.<sup>86</sup>

Carinski kontigent određena je količina robe uvezena po nižoj carinskoj stopi od one određene carinskom tarifom. Primjenjuje se kao snižena carinska stopa ili čak potpuno ukidanje carinskih opterećenja za uvoz određene robe, obično radi ublažavanja loših posljedica na međunarodnom ili domaćem tržištu. Izražava se količinom ili vrijednošću na temelju propisa koji se posebno donosi.<sup>87</sup>

Da bi se roba stavila u bilo koji carinski postupak potrebno je podnijeti carinsku deklaraciju. Deklaracija se podnosi pismeno, elektronskom razmjenom ili usmeno. Pisana deklaracija se podnosi na obrascu Jedinствene carinske deklaracije (JCD), koji je isti za sve carinske postupke. Pri tome se može podnijeti u redovitom ili pojednostavljenom postupku. Puštanjem robe u slobodan promet roba stječe status domaće robe i nad njom prestaje carinski nadzor. U carinski postupak za puštanje u slobodan promet može se staviti samo roba koja udovoljava odredbama Carinskog zakona te odredbama drugih zakona koji propisuju razne mjere zaštite.<sup>88</sup>

Osnivanje slobodnih zona i slobodnih skladišta, upravljanje i obavljanje gospodarskih djelatnosti u njima regulirano je Zakonom o slobodnim zonama. Carinski zakon određuje carinsko pravni status robe i na način postupanja robom u slobodnim zonama i slobodnim skladištima. Carinski zakon određuje da slobodne zone i slobodna skladišta djeluju pod istim načelima. Pod carinskim nadzorom se nalazi njihovo područje, ulazi i izlazi, roba, prijevozna sredstva i ljudi koji u njih ulaze ili iz njih izlaze. Kod puštanja robe u slobodni promet, carinska se vrijednost utvrđuje na osnovi stvarno plaćene cijene ili cijene koju bi trebalo platiti. U carinsku vrijednost robe se ne uračunavaju troškovi skladištenja i održavanja robe u zoni, pod uvjetom da su iskazani odvojeno.<sup>89</sup>

Postupak privremenog uvoza je novom Carinskom zakonu sužen samo na uvoz roba koje se u inozemstvo vraćaju u nepromjenjenom stanju. Zakon, također, razlikuje privremeni uvoz uz potpuno oslobađanje od plaćanja carine. Privremeni uvoz može se odobriti na zahtjev osobe koja upotrebljava robu ili organizira njezinu

---

<sup>86</sup> ibid

<sup>87</sup> ibid

<sup>88</sup> ibid

<sup>89</sup> ibid



uporabu. Krajnji rok unutar kojeg se privremeno uvezena roba mora ponovo izvesti je maksimalno 24 mjeseca, dok za svaki konkretni slučaj taj rok određuje carinarnica.<sup>90</sup>

Carinski dug je obveza plaćanja određene svote uvozne carine i svih drugih davanja koja se naplaćuju pri uvozu robe (porez na dodanu vrijednost (PDV), trošarine, takse itd.). Carinski zakon propisuje da se roba prepušta deklarantu pošto se utvrde sve činjenice bitne za carinjenje i pošto se osigura namirenje carinskog duga. Osiguranje namirenja carinskog duga se daje u visini izračunane svote carinskog duga (svote carine koju treba platiti zajedno sa svim dadžbinama koje se pri tom plaćaju - PDV, trošarine, druga davanja), odnosno svote duga koji bi mogao nastati. Čim dobije sve potrebne podatke carinarnica obračunava i knjiži obračunski carinski dug i o tome, na primjeren način, obavještava dužnika. Ukoliko je svota iskazana na deklaraciji smatra se da je time i puštanjem robe priopćen i carinski dug te neće biti nikakve posebne dodatne obavijesti. U roku od 15 dana od dana priopćavanja dužnik treba podmiriti nastali carinski dug.<sup>91</sup>

---

<sup>90</sup> ibid

<sup>91</sup> ibid

## 4. ULOGA ŠPEDITERA U FIZIČKOJ DISTRIBUCIJI ROBE

S opće gospodarskog motrišta pod distribucijom se razumijevaju sve aktivnosti, koje služe raspodjeli proizvedenih dobara potrošačima, a s aspekta pojedinačnog gospodarskog subjekta distribucija se odnosi na sve poduzetničke odluke i radnje koje su povezane s kretanjem proizvoda do konačnog kupca. Distribucija obuhvaća skup svih aktivnosti koje su povezane s prometanjem gospodarskih dobara između proizvođača i potrošača. Ona sadrži tako usklađeno pripremanje proizvedenih dobara prema vrsti i količini, prostoru i vremenu, da se mogu održati ili propisani dobavni rokovi ili djelotvorno što uspješnije zadovoljiti očekivanu potražnju.<sup>92</sup>

Distribucija nije sinonim za trgovinu. Trgovina obavlja samo dio distributivnih funkcija, dok drugi dio obavljaju proizvodna, prometna i neka neproizvodna poduzeća. Učinkovito kretanje gotovih proizvoda od kraja proizvodne linije do potrošača, uključujući međuskladišno poslovanje, izbor lokacije skladišta i razne usluge kupcima, naziva se sustav integralne distribucije, koji je najuže povezan s poslovnom logistikom. Pod sinonimom distribucija označavala se i planska raspodjela dobara. Planska raspodjela dobara povezana je sa sustavom državnog upravljanja ekonomijom, pri čemu je sektor trgovine imao ulogu raspodjele dobara.<sup>93</sup>

Distribucija je važna jer nije dovoljno samo postojanje potražnje robe, nego je bitno da roba određenim kanalima dođe do potrošača. Naime, marketing, kao metoda, predstavlja optimalnu kombinaciju tržišta, proizvoda, distribucije i komunikacija u okviru principa rentabilnosti. Osim toga, kod distribucije treba razlikovati, pored distribucijskih kanala, još i fizičku distribuciju s aktivnostima transportiranja, skladištenja, čuvanja i rukovanja. Dakle, distribucijski kanali označavaju put robe od proizvođača do potrošača, a fizička distribucija je način dostavljanja robe, skladištenja i čuvanja.<sup>94</sup> Razlika između distribucijskih kanala, kojeg čine sudionici u prometu robe, i fizičke distribucije, koju čine fizički tokovi robe, može se prikazati funkcijskim karakteristikama tokova i točaka zadržavanja, koje kod

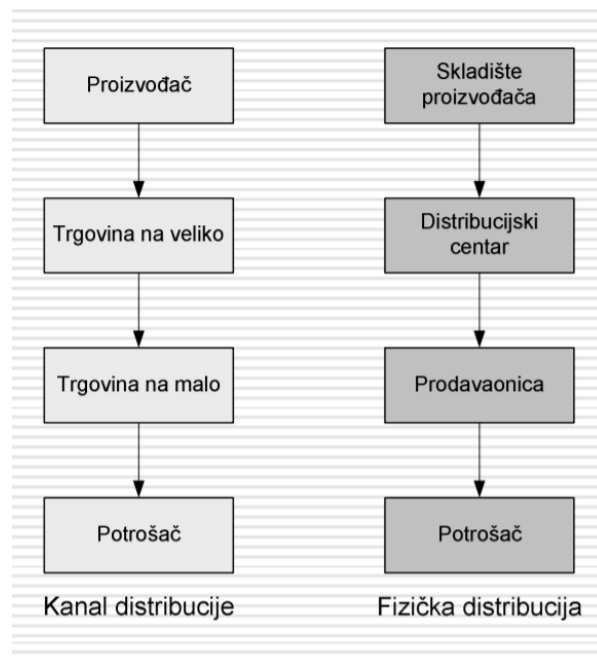
---

<sup>92</sup> Segetlija, Z.: Distribucija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2006., str. 11

<sup>93</sup> [http://e-student.fpz.hr/Predmeti/D/Distribucijska\\_logistika\\_I/Materijali/Nastavni\\_materijali\\_2.pdf](http://e-student.fpz.hr/Predmeti/D/Distribucijska_logistika_I/Materijali/Nastavni_materijali_2.pdf) (12.08.2021.)

<sup>94</sup> Segetlija, Z.: Distribucija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2006., str. 11-12

kanala imaju karakteristike institucija, poduzeća, potrošača i sl., dok se kod fizičke distribucije točke karakteriziraju na njihovim funkcijskim obilježjima (slika 1).<sup>95</sup>



Slika 1 Prikaz kanala distribucije i fizičke distribucije

Izvor: [http://e-student.fpz.hr/Predmeti/P/Planiranje\\_logistickih\\_procesa/Materijali/plpl.pdf](http://e-student.fpz.hr/Predmeti/P/Planiranje_logistickih_procesa/Materijali/plpl.pdf) (12.08.2021.)

Fizička distribucija treba omogućiti nesmetano odvijanje robnih tokova uz minimalne logističke troškove. Obuhvaća logističke procese vezane uz kretanje roba od proizvođača do isporuke krajnjim korisnicima. Važnu ulogu u tome ima špediter, koji svojim stručnim znanjem i iskustvom organizira otpremu i dopremu roba u skladu sa zahtjevima svih sudionika u transportnom lancu.

Osnovni zadatak špeditera u okviru poslova uvoza je doprema robe iz inozemstva (treće zemlje). Taj zadatak u prvom redu uključuje organizaciju i provedbu prijevoza robe, zastupanje u carinskom postupku, te obavljanje svih ostalih radnji koje s timu vezi treba obaviti (primjerice: transportno osiguranje, ishođenje uvoznih dozvola, angažiranje inspeksijskih službi, davanje carinske garancije...)<sup>96</sup>

Obuhvat i složenost špediterovog zadatka određuje paritet isporuke i zahtjevi komitenta dani dispozicijom. Tako je primjerice kod paritet EXW špediteru povjerena cjelokupna organizacija dopreme robe (ukrcaj, prijevoz, prekrcaj, iskrcaj...) od preuzimanja kod pošiljatelja do prispjeća na odredište, uključujući obavljanje

<sup>95</sup> [http://e-student.fpz.hr/Predmeti/P/Planiranje\\_logistickih\\_procesa/Materijali/plpl.pdf](http://e-student.fpz.hr/Predmeti/P/Planiranje_logistickih_procesa/Materijali/plpl.pdf) (12.08.2021.)

<sup>96</sup> Babić, Stanković, Bajor: Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti, FPZ, 2020.

carinskih formalnosti pri izvozu iz zemlje otpreme, provozu i uvozu u zemlju odredišta. Nasuprot tomu, kod dopreme na paritetu DDU ili DDP, zadatak špeditera svodi se samo na obavljanje carinskih formalnosti pri uvozu robe, dok je organizacija i provedba prijevoza u domeni pošiljatelja, odnosno pošiljateljevog špeditera.<sup>97</sup>

Kako bi mogli kontrolirati i operativno pratiti pošiljke na čitavom prijevoznom putu, špediterske kuće međunarodnog značaja imaju vlastitu mrežu poslovnih jedinica koja pokriva najznačajnija čvorišta prometnih pravaca na kojima se odvija glavina njihovih poslovnih aktivnosti. U mjestima gdje nemaju vlastite poslovne jedinice, za obavljanje pojedinih poslova (otpreme, carinjenja, prekrcaja...) angažiraju svoje korespondente – međušpeditere (druge špeditere koji rade po njihovom nalogu). Tijekom izvršenja dispozicije komitenta špediter angažira i treće osobe – sudionike u pojedinim fazama prijevoznog pothvata, kao i vlastita financijska sredstva potrebna za plaćanje prijevoznih i drugih troškova koje špediter plaća u izvršavanju dispozicije komitenta.<sup>98</sup>

Obavljanje špediterskog zadatka pri uvozu robe špediter u pravilu koordinira sa sljedećim subjektima – sudionicima u prijevozu:<sup>99</sup>

- Komitent – nalogodavac špeditera. Kod poslova uvoza to je u pravilu uvoznik robe, no premda rjeđe, to može biti i strani dobavljač odnosno špediter.
- Korisnik robe – iako postoje tvrtke specijalizirane za vanjsku trgovinu, velik broj tvrtki koje kupuju robu na stranim tržištima obavljaju za svoje potrebe i vanjskotrgovinsku djelatnost, te je stoga često korisnik robe ujedno i uvoznik, kao primjerice: INA, KONČAR, Podravka...
- Strani dobavljač (pošiljatelj) – strana tvrtka koja dobavlja robu sukladno odredbama kupoprodajnog ugovora zaključenoga s kupcem – domaćim uvoznikom.
- Prijevoznik – tu se u pravilu radi o pravnoj ili fizičkoj osobi čija je osnovna djelatnost međunarodni prijevoz robe, međutim prijevoz robe može obaviti i sam korisnik robe (prijevoz za vlastite potrebe), a također se u ulozi prijevoznika može pojaviti i špediter (obaviti prijevoz robe u svoje ime zakupljenim ili vlastitim prijevoznim sredstvima).

---

<sup>97</sup> Ibid

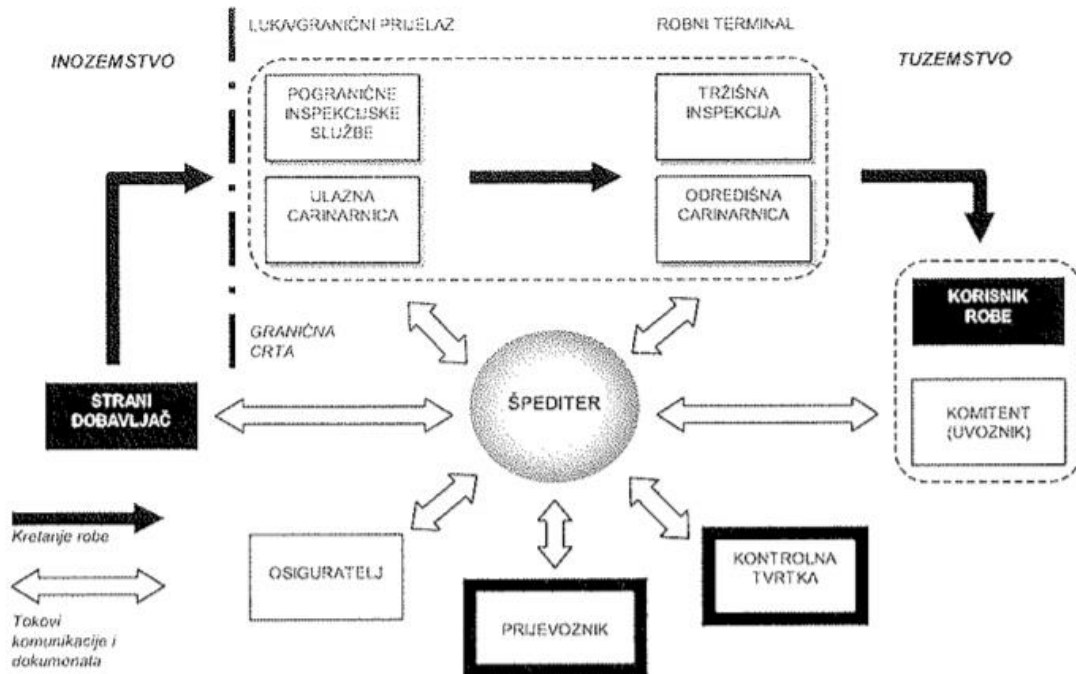
<sup>98</sup> Ibid

<sup>99</sup> Ibid

- Carinarnica – ovisno o načinu i tehnologiji prijevoza u provedbu carinskih propisa koji se primjenjuju na uvozu robe može biti uključeno više ustrojbenih jedinica Carinske uprave. Primjerice u kopnenom prijevozu, uvozno carinjenje robe se u pravilu ne obavlja kod ulazne carinarnice (na graničnom prijelazu), već se roba nakon podnošenja ulaznoj carinarnici pod carinskim nadzorom upućuje carinarnici nadležnoj u mjestu sjedišta uvoznika (odredišna carinarnica) na uvozno carinjenje. U pomorskom, riječnom i zračnom prijevozu, uvozno carinjenje robe obavlja se u pravilu kod iste carinarnice kojoj je roba podnesena pri prijelazu carinske crte, tj. kod carinarnice u luci prispjeća.
- Osiguravatelj – osiguranje robe u prijevozu (transportno osiguranje robe) nije obvezatno. Špediter osigurava robu samo ako je komitent u dispoziciji izričito zatražio.
- Kontrolna tvrtka – špediter naručuje kvalitativno i kvantitativno preuzimanje robe samo ako je komitent u dispoziciji izričito zatražio.
- Inspekcijske službe – špediter angažira inspekcijske službe ukoliko se radi o uvozu takve vrste i namjene za koju je potrebno odobrenje nadležnog ministarstva, odnosno za koju je propisana kontrola od strane nadležne inspekcijske službe.
- Luka/robni terminal – u izvršavanju dispozicije komitenta špediter po potrebi naručuje obavljanje radnji u svezi s prekrcajem i skladištenjem roba, te tako zapošljava kapacitete luke odnosno robnih terminala. U lukama i robnim terminalima su također smještene operativne službe carine, te sanitarne, fitosanitetske i tržišne inspekcije.

Interakcije sudionika u procesu prijevoza robe, kretanje robe, tokovi dokumenata i informacija shematski su prikazani na slici 2. Kako je proces prijevoza robe prikazan u okviru uvoznog posla, s motrišta špediter – nositelj prijevoznog pothvata, zbog pojednostavljenja su prikazane samo komunikacije špeditera s drugim sudionicima u prijevozu, bitne za razumijevanje uloge i funkcije špeditera. Međusobne komunikacije ostalih subjekata nisu prikazane, a na inozemnoj strani je prikazan samo strani dobavljač, dok su ostali sudionici u procesu prijevoza s kojima špediter u pravilu

izravno ne komunicira također radi pojednostavljenja izostavljeni (špediter koji otprema robu iz inozemstva, inozemna carina, inspeksijske službe...),<sup>100</sup>

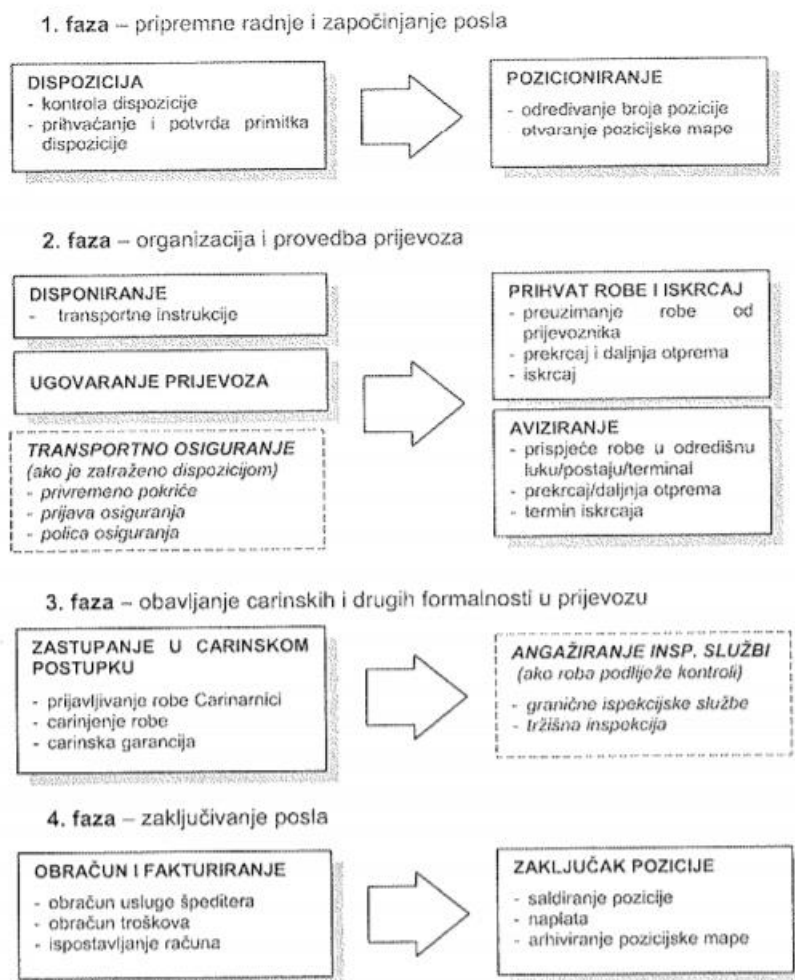


Slika 2 Interakcije sudionika u prijevozu robe kod uvoznih poslova

Izvor: Ivaković Č., Stanković R. i Šafran M. Špedicija i logistički poslovi. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti. 2010. str. 180

Poslovi uvoza sastoje se od niza funkcionalnih skupina radnji u kronološkom slijedu vezanih uz pojedine faze izvršenja dopreme robe. Glavni elementi tijeka i tehnike poslova uvoza u praktičnoj su realizaciji uvijek zastupljeni, dok obavljanje pojedinih radnji uvjetuje posebnost potrebe u svakom konkretnom slučaju. Tijek izvršenja poslova uvoza, od započinjanja do zaključka posla, shematski se može prikazati kao na slici 3.

<sup>100</sup> Ibid



Slika 3 Tijek izvršenja poslova uvoza

Izvor: Ivaković Č., Stanković R. i Šafran M. Špedicija i logistički poslovi. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti. 2010. str. 181

Poslovi uvoza mogu se podijeliti u četiri faze. Prva faza su pripremne radnje i započinjanje posla. U prvoj fazi špediter dobiva ovlaštenje za otpremu odnosno dopremu robe te zastupanje u carinskom postupku, kao i za obavljanje radnji s tim u svezi, tj. dispoziciju. Zatim se za tu dispoziciju određuje jedinstveni broj pozicije i otvara pozicijska mapa. Druga faza, organizacija i provedba prijevoza, podrazumijeva davanje naloga i uputa neophodnih za praktičnu provedbu prijevoza, subjektima koji su u to neposredno uključeni. Idući korak je ugovaranje prijevoza koje je preduvjet izvršenja špediterova osnovna zadatka dopreme robe. Slijedi transportno osiguranje robe ukoliko je komitent u dispoziciji izričito zatražio. Uloga špeditera u smislu prihvata robe sastoji se u obavljanju funkcija primatelja te u organizaciji daljnje otpreme, odnosno dostave robe primatelju. Ukoliko točne upute o daljnjoj otpremi i

iskrcaju nisu dane u dispoziciji, špediter će ih nakon carinskog postupka zatražiti od komitenta. Špediter avizira komitenta o kretanju pošiljke. Treća faza se odnosi na obavljanje carinskih i drugih formalnosti u prijevozu. U carinskom postupku s robom u međunarodnom prometu, špediter zastupa svog komitenta za što mu je potrebna i licenca Ministarstva financija. Špediter prijavljuje robu Carinarnici. Poslovi koje špediter obavlja u svezi zastupanja u postupku carinjenja robe su: provjera dokumentacije potrebne za obavljanje carinskog postupka, davanje stručnih savjeta za svrstavanje robe po Carinskoj tarifi, određivanje carinske vrijednosti robe i obračun carine, podnošenje JCD-a i drugih isprava u carinskom postupku, nazočnost carinskoj provjeri robe te polaganje carinske garancije. Ako roba podliježe kontroli inspekcijskih službi odmah po dospijeću robe na granični prijelaz podnosi se Zahtjev za kontrolu pošiljke. Zadnja faza je zaključivanje posla. Za obavljanje prethodno opisanih poslova špediteru pripada naknada koja se obračunava temeljem objavljene tarife i računa za troškove koje je špediter platio u svezi s izvršavanjem dispozicije komitentu. Zadnji korak je zaključak pozicije, odnosno saldiranje pozicije, naplata i arhiviranje pozicijske mape. Druga i treća faza često se preklapaju, budući da se uvozno carinjenje robe, kada to carinski propisi dopuštaju i kada je to tehnički moguće, obavlja u prijevoznom sredstvu (brodu, kamionu ili vagonu), dakle prije iskrcaja robe kod primatelja.<sup>101</sup>

---

<sup>101</sup> Ibid



## 5. PRIKAZ PRAKTIČNOG PRIMJERA DOPREME ROBE IZ TREĆE ZEMLJE

U ovom poglavlju na praktičnom primjeru prikazane su sve glavne i prateće radnje i dokumentacija koja je potrebna da bi se ostvario uvoz robe iz trećih zemalja u EU, konkretnije uvoz pneumatske preše (primjer takve preše na slici 4) iz Srbije s krajnjim ishodištem u Hrvatskoj pri čemu je organizator prijevoza Rail Cargo Logistics – Croatia d.o.o. U nastavku su u Tablici 1. prikazani najvažniji parametri ovog špediterskog posla.



Slika 4 Pneumatska preša

Izvor: <https://www.machineseekeer.hr/jossi-kp+3/i-6136303> (21.08.2021.)

Tablica 1 Podaci o prijevozu robe

POŠILJATELJ	Naziv skriven zbog Zakona o zaštiti podataka, sjedište Novi Beograd, Srbija
PRIMATELJ	Naziv skriven zbog Zakona o zaštiti podataka, sjedište Zagreb, Hrvatska
ORGANIZATOR PRIJEVOZA	Rail Cargo Logistics – Croatia d.o.o
NAZIV ROBE	Pneumatska preša

KOLIČINA	1 koletu (110,00 kg)
VRIJEDNOST ROBE	1400,00 €
PDV PRI UVOZU	402,53 €
PARITET	EXW
MJESTO UKRCAJA	Novi Beograd, Srbija
MJESTO ISKRCAJA	Zagreb, Hrvatska
MJESTO IZVOZNOG CARINJENJA	Delta code, Terminal Makiš
MJESTO UVOZNOG CARINJENJA	Leon Klis, Žitnjak
OSIGURANJE ROBE	Ne

Izvor: izradio autor

Tvrtka iz Zagreba (primatelj) šalje upit Rail Cargu za organizaciju dopreme robe iz Srbije. Nakon toga špediter obavlja instradaciju (određuje prijevozni put i prijevozno sredstvo) te obračunava prijevozne troškove koje u ponudi šalje primatelju. Primatelj potvrdom ponude zaključuje ugovor sa Rail Cargom.

Kupoprodajni ugovor obavlja se na temelju Incoterms termina EXW. Termin EXW označava ex works (iz tvornice, „franko“ tvornica). Prema EXW terminu prodavatelj i kupac imaju sljedeće obveze:

- prodavatelj se oslobađa svoje obveze da isporuči robu onog trenutka kada stavi robu na raspolaganje kupcu u svojim prostorijama,
- ne postoji obveza ukrcaja i obavljanja izvoznog carinjenja,
- ne postoji obveza osiguranja robe,
- trošak i rizik ukrcaja snosi kupac,
- kupac sam pribavlja prijevozno sredstvo.

Nakon zaključenja kupoprodaje robe, primatelj ispunjava dispoziciju i dostavlja ju špediteru. Prihvaćanjem dispozicije špediter preuzima obvezu izvršenja dopreme robe, zastupanja u carinskom postupku i ostalih radnji vezanih za dopremu robe. Špediter tada određuje jedinstveni broj pozicije i otvara pozicijsku mapu i uzima sljedeći broj pozicije te na taj način prije dolaska robe priprema uvoznu carinsku deklaraciju.

Špediter prikuplja informacije o prijevoznicima te na temelju najpovoljnijeg rješenja i aktualnog stanja ponude prijevoznih kapaciteta odabire prijevoznika. Špediter zaključuje potreban teretni prostor za odgovarajući termin ukrcaja na način da prijevozniku šalje upit za prijevoz robe u kojem navodi termin ukrcaja, mjesto ukrcaja i iskrcaja te opis robe. Prijevoznik daje svoju ponudu s cijenom i uvjetima plaćanja. Špediter je pristao na ponudu i prijevozniku daje narudžbu kamionskog prijevoza. Špediter prijevozniku daje nalog, prikazan u prilogu 1, (podatke pošiljatelja i primatelja, mjesto ukrcaja, mjesto iskrcaja, mjesto carinjenja itd.). Prijevoznik odlazi na mjesto ukrcaja.

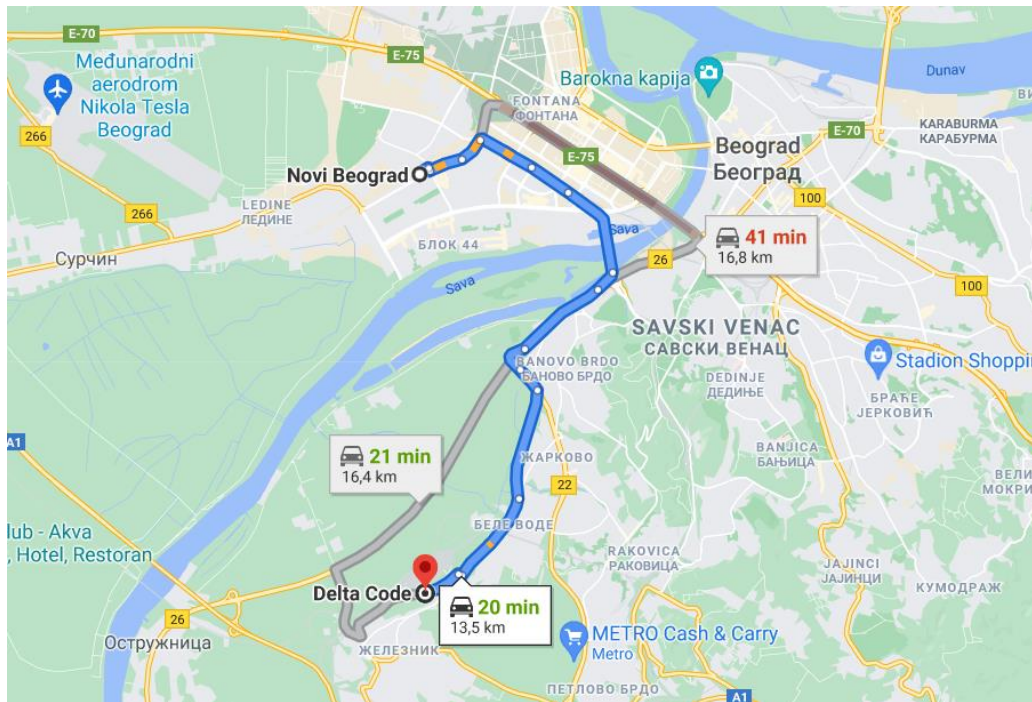
Preuzimanjem naloga prijevoznik potvrđuje da za transport ima prikladno osiguranje i važeću policu osiguranja odgovarajućeg pokrića. Uz to potvrđuje da je polica osiguranja u traženom roku i u cijelosti uplaćena. U ovom slučaju primatelj nije tražio osiguranje robe.

Prijevozna isprava u međunarodnom cestovnom prijevozu robe je teretni list za međunarodni promet, propisan Konvencijom o ugovoru za međunarodni prijevoz robe cestom. Teretni list (prilog 2) treba ispuniti pošiljatelj prije ukrcaja robe. Ukrcaj robe u kamion također obavlja pošiljatelj. Nakon obavljenog ukrcaja, prijevoznik ovjerava teretni list i vraća primjerak za pošiljatelja, čime potvrđuje da je preuzeo robu radi prijevoza, tj. da je ugovor o prijevozu zaključen. U praksi teretni list u pravilu ispunjava špediter (na temelju dispozicije i faktura koje je prethodno dobio od komitenta) kada mu se prijevoznik nakon ukrcaja robe javi zbog izvoznog carinjenja.<sup>102</sup>

Nakon ukrcaja robe na kamion, prva stanica je Delta code, Terminal Makiš gdje se obavlja izvozno carinjenje. Kod pariteta EXW špediteru je povjerena cjelokupna organizacija dopreme uključujući obaljanje carinskih formalnosti pri izvozu iz zemlje dopreme. Ruta je prikazana na slici 5.

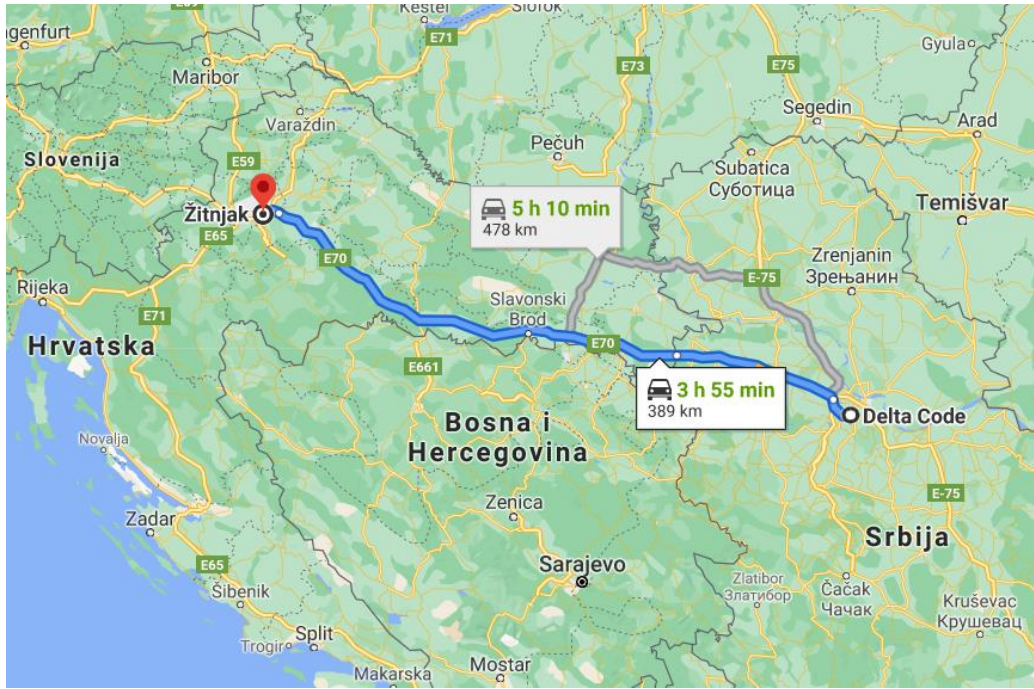
---

<sup>102</sup> Ibid str. 155



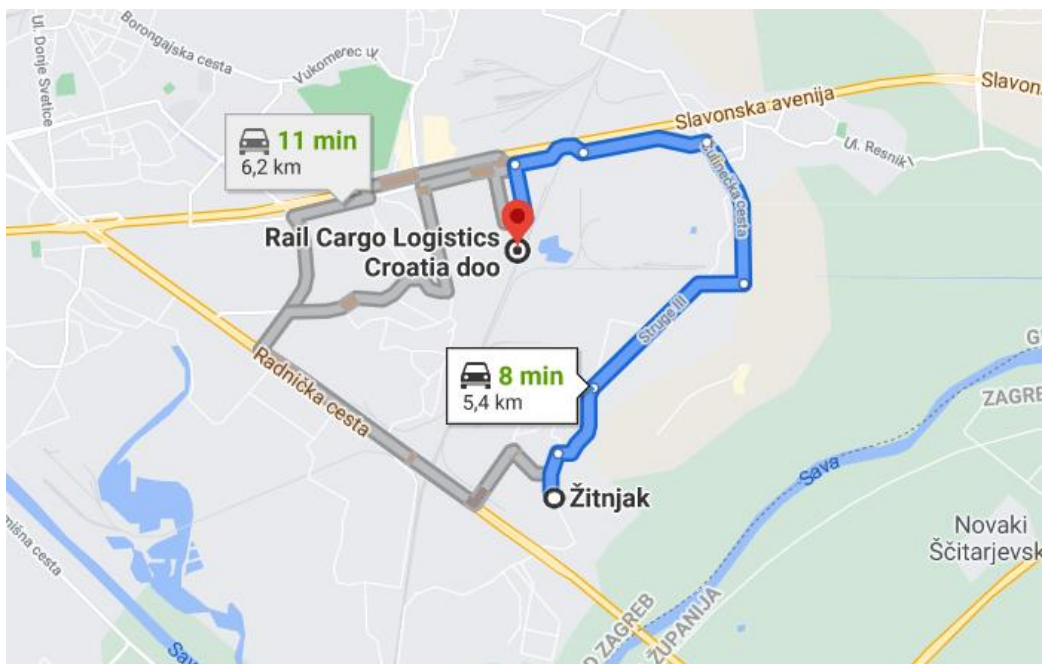
Slika 5 Prikaz puta od adrese utovara do mjesta izvoznog carinjenja

Roba zatim putuje od izvozne do uvozne carinarnice na Žitnjaku rutom koja je prikazana na slici 6. U kopnenom prijevozu, uvozno carinjenje robe se u pravilu, a tako i sada ne obavlja kod ulazne carinarnice (na graničnom prijelazu Bajakovo), već se roba nakon podnošenja ulaznoj carinarnici pod carinskim nadzorom upućuje carinarnici nadležnoj u mjestu sjedišta uvoznika na uvozno carinjenje. Na osnovu fakture popunjava se carinska deklaracija (prilog 3 i 4). Temeljem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i Republike Srbije, pneumatska preša koja dolazi iz Srbije i ima podrijetlo te zemlje oslobođena je plaćanja carine te uvoznik plaća samo PDV od 25%. U ovom konkretnom slučaju nema potrebe za angažiranjem inspeksijskih službi.



Slika 6 Prikaz puta od mjesta izvoznog do uzvoznog carinjenja

Nakon obavljenog carinjenja, roba se vozi na adresu istovara rutom prikazanom na slici 7. Špediter obračunava usluge i ispostavlja račun. Slijedi preuzimanje robe od strane primatelja te plaćanje troškova, a špediter isplaćuje prijevoznika za prijevoz robe.



Slika 7 Prikaz puta od mjesta uvoznog carinjenja do mjesta istovara

Tijekom dopreme pneumatske preše špediter izvješćuje primatelja o izvršenju pojedinih faza dopreme kao što su predaja robe na prijevoz, prelazak granice, dolazak u carinarnicu i carinjenje robe, termin iskrcaja.

## 6. ZAKLJUČAK

Međunarodni špediter osoba je od iznimne važnosti u vanjskotrgovinskom poslovanju neke zemlje, a jedan od njegovih ključnih zadataka jest organizacija dopreme robe iz inozemstva.

Ulaskom u Europsku uniju, Republika Hrvatska postaje i dio jedinstvenoga carinskog područja EU-a. Carinski propisi EU-a direktno se primjenjuju u RH te se mijenjaju uvjeti obavljanja trgovine između poslovnih subjekata u RH sa zemljama članicama EU-a, dok će se trgovina sa zemljama nečlanicama (trećim zemljama) provoditi sukladno europskim i nacionalnim carinskim propisima. Na uvezenu robu je propisano da podliježe plaćanju carinskih pristojbi.

Osnovni zadatak špeditera u okviru poslova uvoza je doprema robe iz inozemstva (treće zemlje). Taj zadatak u prvom redu uključuje organizaciju i provedbu prijevoza robe, zastupanje u carinskom postupku, te obavljanje svih ostalih radnji koje s timu vezi treba obaviti (primjerice: transportno osiguranje, ishođenje uvoznih dozvola, angažiranje inspekcijskih službi, davanje carinske garancije...).

Obuhvat i složenost špediterovog zadatka određuje paritet isporuke i zahtjevi komitenta dani dispozicijom.

## POPIS LITERATURE

### Knjige:

1. Andrijanić, I.: *Poslovanje u vanjskoj trgovini*, Zagreb, Mikrorad, 2005.
2. Babić, Stanković, Bajor: *Špediterski poslovi u logističkoj djelatnosti*, FPZ, 2020.
3. Ivaković, Stanković, Šafran: *Špedicija i logistički procesi*, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.
4. Matić, B.: *Međunarodno poslovanje - institucije, pravila, strategije*, Zagreb, Ekonomski fakultet u Zagrebu, 2016.
5. Segetlija, Z.: *Distribucija*, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2006.
6. Turina A. *Međunarodna špedicija I. Knjiga*. Rijeka: *Viša pomorska škola*, 1995.

### Internet izvori:

1. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52204>
2. [http://e-student.fpz.hr/Predmeti/D/Distribucijska\\_logistika\\_I/Materijali/Nastavni\\_materijali\\_2.pdf](http://e-student.fpz.hr/Predmeti/D/Distribucijska_logistika_I/Materijali/Nastavni_materijali_2.pdf)
3. [http://e-student.fpz.hr/Predmeti/P/Planiranje\\_logistickih\\_procesa/Materijali/plpl.pdf](http://e-student.fpz.hr/Predmeti/P/Planiranje_logistickih_procesa/Materijali/plpl.pdf)
4. <https://www.machineseeker.hr/jossi-kp+3/i-6136303>
5. <https://www.blog.enpeks.rs/3pl-i-4pl-logistika-trece-i-cetvrte-strane/>
6. <https://www.ijf.hr/upload/files/file/CV/2013/11/buljan.pdf>



## POPIS SLIKA

Slika 1 Prikaz kanala distribucije i fizičke distribucije .....	29
Slika 2 Interakcije sudionika u prijevozu robe kod uvoznih poslova.....	32
Slika 3 Tijek izvršenja poslova uvoza .....	33
Slika 4 Pneumatska preša .....	35
Slika 5 Prikaz puta od adrese utovara do mjesta izvoznog carinjenja .....	38
Slika 6 Prikaz puta od mjesta izvoznog do uzvoznog carinjenja .....	39
Slika 7 Prikaz puta od mjesta uvoznog carinjenja do mjesta istovara.....	39

## POPIS TABLICA

Tablica 1 Podaci o prijevozu robe.....	35
--	----







Prilog 4

EUROPSKA ZAJEDNICA		1 DEKLARACIJA		4 CARINARICA ODREDBA	
8 Poslatelj Strojarska cesta 10000, Zagreb, HR Indikator AEO: 0 - NE		Br: HR36534819451		MRN: 20HR030171U0058860	
9 Poljatelj/voznik		33 Tarifa oznaka 34622998 00		15 St. zem. op. izv.	
32 Br. st. 1		34 St. zem. podn. XS		35 Bruto masa (kg) 110.000 900	
31 Poslanje i opis robe (1 PK BEZ OZNAKA) Prese za obradu kovina ili metalnih karbida, naspomenuti prethodno; strojevi za savijanje, presavljanje ili ravnanje (uključujući prese); ostali; ostali; PNEUMATSKA PRESA BS-33700		37 Postupak 4000		38 Neto masa (kg) 91.000	
		42 Ispisiva prethodni dokument (X 337 30171/2020/440/003234)		39 Kvota	
		43 Posobna mjerna jedinica (1,000 NAR)			
		42 Vrijednost stavke 1.400,00		43 MV 1	
		44 Statistička vrijednost 11.004,30			
44 Posobna primjedba priložen dokumenti zudjenja i stavke (CV001)(11.004,30) (CV011)(0,00) (PV001)(967,17) (CV010)(595,18) (N864)(240/11.02.2020.) (N380)(240/11.02.2020.) (N730)(419514/19.02.2020.) (Y025)(HRAEDP4130116190001) (N380)(2001430-2-1/20.02.2020.)		47 Diračun devanja vrsta Osnovica Stopa Iznos			
		AEO 11.004,3 0 0,00			
		BEO 11.971,47 25 2.992,07			
		UK iznos duga HRK 2.992,07			
		UK iznos dob. jamstva HRK 0,00			
9 Poljatelj/voznik		33 Tarifa oznaka		15 St. zem. op. izv.	
32 Br. st.		34 St. zem. podn.		35 Bruto masa (kg)	
31 Poslanje i opis robe		37 Postupak		38 Neto masa (kg)	
		42 Ispisiva prethodni dokument		39 Kvota	
		43 Posobna mjerna jedinica			
		42 Vrijednost stavke		43 MV	
		44 Statistička vrijednost			
44 Posobna primjedba priložen dokumenti zudjenja i stavke		47 Diračun devanja vrsta Osnovica Stopa Iznos			
		UK iznos duga			
		UK iznos dob. jamstva			

Sveučilište u Zagrebu  
Fakultet prometnih znanosti  
Vukelićeva 4, 10000 Zagreb

## IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI I SUGLASNOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je \_\_\_\_\_ završni rad \_\_\_\_\_  
(vrsta rada)

isključivo rezultat mogega vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju upotrijebljene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Svojim potpisom potvrđujem i dajem suglasnost za javnu objavu završnog/diplomskog rada pod naslovom \_\_\_\_\_Prikaz poslova špedicije u distribuciji robe proizvedene u trećoj zemlji \_\_\_\_\_, u Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova ZIR.

Student/ica:

U Zagrebu, \_\_\_\_7.9.2023.\_\_\_\_

\_\_\_\_\_Anamarija Obradović\_\_\_\_\_  
(ime i prezime, potpis)

